

VYSOKÁ ŠKOLA BÁŇSKÁ – TECHNICKÁ UNIVERZITA OSTRAVA
EKONOMICKÁ FAKULTA

KATEDRA NÁRODOHOSPODÁŘSKÁ

Analýza ekonomické struktury s využitím systému národních účtů

Economic Structure Analysis using the System of National Accounts

Student: Michaela Richterová

Vedoucí bakalářské práce: Ing. Milan Kaštan

Ostrava 2010

„Místopřísežně prohlašuji, že jsem celou práci, včetně všech příloh, vypracovala samostatně“.

Podpis.....

V Ostravě dne.....

Obsah

1	Úvod	1
2	Teoretické vymezení systému národních účtů a strukturní analýzy	3
2.1	Úvod do problematiky systému národních účtů	3
2.2	Historický vývoj národního účetnictví	5
2.3	Základní prvky systému národního účetnictví.....	7
2.3.1	Ekonomické jednotky a analýza původu a užití statků a služeb	7
2.3.2	Ekonomické jednotky a analýza tvorby, rozdělování a přerozdělování důchodu	9
2.4	Transakce.....	12
2.5	Základy strukturní analýzy	15
2.5.1	Nástroje strukturní analýzy	15
2.5.2	<i>Matematické modely strukturní analýzy</i>	17
2.6	Odvětvová klasifikace ekonomických činností a Klasifikace ekonomických činností	18
2.7	Standardní klasifikace produkce.....	19
3	Analýza odvětvové struktury České republiky	20
3.1	Tabulky zdrojů a užití.....	20
3.2	Analýza výdajů na konečnou spotřebu: domácnosti x vládní a neziskové organizace	22
3.3	Analýza hrubé tvorby fixního kapitálu	25
3.4	Analýza dovozu	27
3.5	Analýza vývozu	28
3.6	Analýza mezispotřeby	30
3.7	Problém se změnou stavu zásob	31
4	Zhodnocení výsledků	33
4.1	Zhodnocení výsledků výdajů na konečnou spotřebu domácností a vládních a neziskových institucí během let 1995-2007	33
4.1.1	Podíl výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému konečnému užití.....	33
4.1.2	Podíl výdajů na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí k celkovému konečnému užití.....	35
4.1.3	Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu – domácnosti.....	37
4.1.4	Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu - vládní a neziskové instituce	39
4.2	Zhodnocení výsledků hrubé tvorby fixního kapitálu během let 1995-2007.....	40
4.2.1	Podíl hrubé tvorby fixního kapitálu na celkovém konečném užití.....	41
4.2.2	Podíl na celkové hrubé tvorbě fixního kapitálu	42
4.3	Zhodnocení výsledků dovozu během let 1995-2007	44

4.3.1	Podíl dovozu na celkových dodávkách během let 1995 – 2007	44
4.3.2	Podíl na celkovém dovozu	46
4.4	Zhodnocení výsledků vývozu během let 1995 - 2007	48
4.4.1	Podíl vývozu na celkovém konečném užití	48
4.4.2	Podíl na celkovém vývozu	50
4.5	Zhodnocení výsledků mezispotřeby během let 1995-2007	52
5	Závěr.....	55
	Seznam použité literatury	57
	Seznam grafů.....	59
	Seznam zkratk	60
	Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce.....	62

1 Úvod

Práce statistických úřadů po celém světě, nemá být nijak podceňována nebo dokonce zlehčována. Umění pracovat s čísly a vyhodnocovat všechna potřebná data, ovlivňuje chování a rozhodování nejen nás lidí, ale také velké skupiny manažerů, bankéřů, makléřů na burzách i tvůrců hospodářské politiky.

Statistika, tak jak ji známe ze současnosti, prodělala dlouhou cestu, aby se jí podařilo dosáhnout takových kvalit, jakých dosahuje nyní. Ani v českých zemích tomu nebylo jinak. Každý panovník chce mít přehled o svém majetku, kolik má mužů ve vojsku, a proto do svých služeb povolává účetní, kteří se o tyto záležitosti starají. Významným mezníkem byl rok 1753, kdy Marie Terezie vydala patent o každoročním sčítání lidu. Je nutné zjistit plnohodnotné informace o obyvatelstvu, protože už tehdejší národohospodáři se domnívali, že je nesmyslné řídit někoho, aniž by o něm měli dostatečné informace. Čas plyne a v roce 1919 byl zřízen Státní úřad statistický. Nejen, že se zabýval sčítáním lidu a různými analýzami, ale polovina jeho kapacit byla věnována hlavně vědecké a teoretické činnosti. Po období „mezi dvěma válkami“ byly snahy co nejrychleji obnovit činnost statistického úřadu, která byla na dosti vysoké úrovni. V době komunistického režimu plní statistický úřad hlavně úkoly, které se týkaly ekonomické oblasti, především kontrolování plánu. Po pádu komunistického režimu, byly snahy obnovit předpoklady pro budování nestranné a nestraničné statistické služby. Po vstupu do Evropské Unie se většina statistik musí podřídít směrnicím a nařízením tak, aby jednotlivé statistiky ze všech členských zemí vystupovaly jednotně a „mluvily“ na nás stejným jazykem.

Cílem této bakalářské práce je analyzovat ekonomickou strukturu České republiky za pomoci systému národních účtů a na základně výsledků vyhodnotit trend tohoto vývoje v letech 1995-2007. Hlavním důvodem, proč se tato analýza zabývá jen tímto časovým obdobím, je fakt, že sestavování tabulek, potřebných pro tuto analýzu je časově náročné. Tato časová náročnost způsobila, že i když je rok 2009/2010 rokem zpracování bakalářské práce, tak nejnovější data byla pouze do roku 2007.

Pro naplnění cíle této práce je zvolena následující struktura, která tuto práci dělí na tři kapitoly. První kapitola se zaměřuje na teoretické definování systému národních účtů a strukturní analýzy. Po teoretickém definování následuje kapitola zaměřená na analýzu odvětvové struktury v České republice, která se zabývá teoretickým vymezením analýz. Jedná se o analýzy: analýza výdajů na konečnou spotřebu: domácností a vládních

a neziskových organizací; analýza hrubé tvorby fixního kapitálu; analýza dovozu; analýza vývozu a analýza mezispotřeby. Každá analýza je podrobně zpracována a jsou k ní uvedeny vzorce, pomocí kterých jsou získána data, potřebná pro třetí kapitolu.

Z druhé kapitoly vychází kapitola třetí, která je věnována samostatné analýze a celkovému zhodnocení výsledků. Pomocí vzorců jsou vypočítána data, která jsou následně analyzována. Každou část analýzy uzavírá graf, který slouží k lepšímu zobrazení výsledků během let 1995-2007.

2 Teoretické vymezení systému národních účtů a strukturní analýzy

První kapitola této práce je zaměřena na teoretické vymezení systému národních účtů a strukturní analýzy. Je rozdělena na tři samostatné části.

První část se podrobněji zabývá problematikou systému národních účtů. Je zde přiblížen nejen pojem systému národních účtů, ale také jeho historie. Dále jsou vymezeny základní prvky systému národních účtů až k podrobnějšímu přehledu dvou základních analýz a to analýza původu a užití statků a služeb a analýza tvorby, rozdělování a přerozdělování důchodu. V neposlední řadě jsou definovány transakce, které probíhají mezi subjekty v rámci národního účetnictví.

Druhá část této kapitoly se zabývá problematikou strukturní analýzy. Od stručného úvodu jsou dále definovány nástroje, které strukturní analýza používá a které slouží k přiblížení nejen národního hospodářství.

Poslední část, této kapitoly je stručně zaměřena na odvětvovou klasifikaci ekonomických činností a jeho následnou změnou v CZ-NACE. Poslední zmínka v této části je o Standardní klasifikaci produkce.

2.1 Úvod do problematiky systému národních účtů

Národní hospodářství je složitý systém, ve kterém se odráží nejen všechny ekonomické jevy a procesy, ale tak jako na celou ekonomiku, působí i na národní hospodářství všechny legislativní změny a normy, mezinárodně politické okolnosti, ale i zájmy jednotlivých skupin a sdružení občanů a občan jako takový. Jak tvrdí Hronová, Hindls (2000), řízení jakékoliv ekonomické jednotky záleží především na kvalitě dat a informací, ale také na lidském faktoru, který umí, použít správné mechanismy a schémata k získání potřebných nástrojů sloužících k popisu národního hospodářství jako celku i k analýze jeho struktury a vnitřních vazeb. Hronová, Hindls (2000, str. 1) ve své knize uvádí, že „Kvalita modelu sloužícího k popisu ekonomiky závisí na jeho schopnosti reflektovat věcné vazby. Ty procházejí napříč hospodářskými procesy a měly by se objevit v odpovídajících modelech ekonomiky“. Národní účetnictví je jedním z nejvýznamnějších, světově uznávaných modelů

„Národní účetnictví chápeme jako formalizované zobrazení reálně fungující ekonomiky, jehož hlavním cílem je popsat pomocí odpovídajících statistických dat příslušný

ekonomický systém, a to na základě jasně stanovených účetních pravidel“, Tuleja (2007, str. 23).

Národní účetnictví, jak už z názvu vyplývá, přebírá ve své metodice určité účetní principy. Ze slova „národní“ jasně plyne, že se nezabývá účetnictvím jednoho podniku, ale zabývá se národním hospodářstvím jako celkem.

V různých knihách o účetnictví jsme schopni najít mnoho definic o účetnictví. Ta nejjednodušší nám jasně říká, že zachycuje vnitřní operace v podniku, ale také operace s vnějším okolím. Nejen podnik, ale také vláda nebo centrální banka potřebují systematické informace, souhrnné veličiny monitorující tisíce elementárních operací, znázorňující souhrnné informace

o ekonomickém životě nejen v podniku, ale také v národním hospodářství, Hronová, Hindls (2000).

Cílem národního účetnictví je, poskytnout číselnou představu o hospodářství země, ekonomických jevech a to pomocí odpovídajících účetních technik. Jsme schopni zde vyzdvihnout jednu odlišnost národního účetnictví od účetnictví podnikového. Podnikové účetnictví je v kompetenci účetních. Národní účetnictví je záležitostí statistiků, a proto jak tvrdí Hronová, Hindls (2000) je národní účetnictví statistickým modelem národního hospodářství. Z účetnictví je převzaté základní schéma, které tvrdí, že levá strana se musí rovnat straně pravé, tedy zdroje se musí rovnat užití. Jak z principu vyplývá, je jasné, že nejen podnikové účetnictví, ale také účetnictví národní musí být vyrovnané.

Informace, které poskytuje národní účetnictví, nejsou jen pro ústřední orgány státní správy, ale mohou se o ně zajímat i podnikové managementy, které s předstihem rozpoznají vývoj klíčových atributů ekonomického klimatu země. Díky těmto znalostem mohou zpřesňovat své plány a strategie, ale také se mohou zaměřit na mikroúroveň těchto informací a závčas reagovat na měnící se spotřebitelské postoje, dodavatelské vztahy apod., Hronová, Hindls (2000).

Hronová, Hindls (2000), ve své knize uvádí význam, který přináší národní účetnictví:

- poskytuje souhrnné informace o národním hospodářství
- analyzuje ekonomický pohyb
- zajišťuje provázanost ekonomických prognóz

2.2 Historický vývoj národního účetnictví

Při hledání kořenů myšlenek zachytit souhrnně výsledky národního hospodářství, jeho strukturu, prvky a jejich vzájemné vazby, je nutné se poohlédnout až do 17. století, Hronová, Hindls (2000). Zde se nachází několik významných představitelů, kteří se touto problematikou zabývají.

V rané historii národního účetnictví je důležitým odkazem díla pánů W. Petty a G. King. Patří k politickým aritmetikům a ve svých dílech se snaží odhadnout nejen velikost národního bohatství, ale také určit veličinu národního důchodu. F. Quesnay se ve svém díle Ekonomická tabulka, snaží odhadnout celkové bohatství společnosti a hledá i vzájemné vazby mezi subjekty ekonomických činností, Hronová a Hindls (2000). Tuleja (2007) ve své knize tvrdí, že dílo F. Quesnay se dá považovat za první publikovaný systém národních účtů v lidské historii.

Za dalšího významného představitele je považován Francouz A. L. de Lavoisier a jeho dílo O územním bohatství království Francie. Po druhé světové válce jsou země s centrálně plánovanou ekonomikou ovlivněny především K. Marxem. Ten rozvíjí tzv. pracovní teorii hodnoty.

„Počátek 20. století je v řadě zemí charakteristický snahou získat pravidelné číselné informace o vývoji národního hospodářství, resp. alespoň o nejdynamičtěji se rozvíjejícím odvětví, jímž byl průmysl“, Hronová, Hindls (2000, str. 5). Zvyšuje se zde poptávka po pravidelných statistických informacích, to vede k vytvoření prvních statistických úřadů. Náplň práce tehdejších statistických úřadů nespočívá, ani tak ve vytvoření uceleného pohledu na ekonomiku, spíše se jedná o poskytnutí podkladů pro daňové účely.

Léta hospodářské krize a po ní následující druhá světová válka, zapříčiní jiný pohled na národní hospodářství. Jsou zde především snahy o vytvoření modelu národního hospodářství schopného zachytit výsledky hospodářské činnosti a ukázat na slabá místa. Nejvýznamnějšími představiteli této doby jsou J. M. Keynes a W. Leontieff. *„Keynesova ekonomická teorie se stala základem ekonomické struktury národního účetnictví a Leontieffův strukturální model národního hospodářství (tabulka input-output) je integrální součástí systému národního účetnictví“*, Hronová, Hindls (2000, str. 5).

První práce na moderních národních účtech jsou provedeny ve Velké Británii a následně potom i ve Francii, Hronová, Hindls (2000). Mnoho zemí s tržní ekonomikou je poznamenáno snahou o vytvoření vlastní koncepce národních účtů. Všechny tyto varianty

mají základ v Keynesově ekonomické teorii. Na druhé straně pro země s centrálně plánovanou ekonomikou je teoretický základ postavený na Marxově pracovní teorii hodnoty, Hronová, Hindls (2000).

Stále však existuje potřeba vzájemného srovnávání ekonomických veličin, ale také snaha pomoci zemím s méně vyspělou státní statistikou. Proto v roce 1952 expertní skupina OSN vedena J. R. N Stonem zveřejňuje první světový standard národního účetnictví. Je to standard označovaný jako Systém of National Accounts (dále jen „standard SNA“), Hronová, Hindls (2000). *„Tato norma měla pro členské země Organizace spojených národů pouze charakter doporučení a její součástí bylo šest základních účtů, jež se vztahovaly k výrobě, rozdělování, akumulaci a vnějším transakcím. Tyto operace pak byly sledovány pro tři samostatné sektory, a to sektor firem, sektor vládních institucí a sektor domácností a soukromých neziskových institucí poskytujících služby domácnostem.“*, Tuleja (2007, str. 27).

Dalším mezníkem je rok 1968, kdy nová expertní skupina představuje revidovaný standard OSN, jenž nese označení standard SNA 1968. Nově vytvořený standard zachycuje makroekonomické veličiny jak v běžných, tak ve stálých cenách. Zobrazuje také finanční toky a jeho součástí je bilance mezioborových vztahů, Tuleja (2007). V 80. letech 20. století přestává standard SNA 1968 vyhovovat jak zemím s vyspělou tržní ekonomikou, tak rozvojovým zemím, proto je 1. ledna 1993 zveřejněn standard SNA 1993, Tuleja (2007). Jak uvádí Tuleja ve své knize, *„Za nejvýznamnější změny v tomto systému lze označit především zavedení souhrnné ekonomické tabulky a majetkových účtů.“*.

„Systém národního účetnictví publikovaný Organizací spojených národů se stal východiskem také pro standard, který od roku 1970 využívají členské země Evropského společenství, resp. Evropské unie a jenž je označován jako European System of Economic Accounts (dále jen „standard ESA“)“, Tuleja (2007, str. 27). Standard ESA prochází dvěma významnými změnami. Ta poslední v roce 1999, kdy členské země Evropské unie, začínají využívat nový standard, který je označován jako standard ESA 1995, Tuleja (2007).

Statistika jako taková musí nejen v českých zemích, ale také ve světě prodělat dlouhou cestu. Významným mezníkem je pro české země, které jsou v té době součástí Habsburské monarchie, rok 1753, kdy Marie Terezie vydává patent o každoročním sčítání lidu. Je nutné zjistit plnohodnotné informace, protože už tehdejší národohospodáři se domnívají, že je nesmyslné řídit někoho, aniž o něm nejsou dostatečné informace. V roce 1919 vzniká Státní úřad statistický, který se zabývá nejen sčítáním lidu, ale také různými analýzami. V době komunistického režimu plní statistiky hlavně úkoly týkající se kontroly plnění plánu.

Po pádu komunistického režimu, jsou snahy o vybudování nestranné a nestraničné statistické služby. Po vstupu do Evropské Unie se většina statistik musí podřídít směrnicím a nařízením, tak aby jednotlivé statistiky ze všech členských zemí vystupovaly jednotně.

2.3 Základní prvky systému národního účetnictví

Úkolem národního účetnictví, je poskytování popisu ekonomických jevů. V této souvislosti je tedy důležité definovat prostor a čas, ke kterému se tyto jevy vztahují. **Referenčním obdobím** národního účetnictví je jeden rok. Vedle ročních účtů, které tvoří základ systému národního účetnictví, se sestavují v některých zemích účty čtvrtletní, viz. Hronová, Hindls (2000).

Národní účetnictví popisuje nejen ekonomické jevy národního hospodářství, ale také vztahy národního hospodářství se zahraničím. „*Národní hospodářství je v tomto smyslu tvořeno souhrnem jednotek, které uskutečňují ekonomické transakce. Jednotky je nutné členit do kategorií odpovídajícím analýzám, jež chceme v národním účetnictví provádět.*“, Hronová, Hindls (2000, str. 20).

Pojem **ekonomická jednotka** jasně říká, že. „*Ekonomická jednotka je v rámci národního účetnictví zpravidla definovaná jako právnická či fyzická osoba, která je při realizaci svých funkcí a činností vybavena určitým stupně samostatnosti.*“, Tuleja (2007, str. 28).

V národním účetnictví jsou **dva základní typy analýz**: analýza původu a užití zboží a služeb a analýza tvorby, rozdělování a přerozdělování důchodu. Dle těchto dvou druhů analýz jsou ekonomické jednotky dále rozčleněny na ekonomické jednotky stejnorodé produkce a institucionální jednotky, viz Tuleja (2007).

2.3.1 Ekonomické jednotky a analýza původu a užití statků a služeb

Jedná se o první typ analýzy, v jejímž rámci je celková produkce sledovaná z hlediska tvorby hodnoty výrobků, k čemuž jsou využívány jak jednotky stejnorodé produkce, tak také místní činnostní jednotky, viz Tuleja (2007).

„*Určitá jednotka je nazývána **jednotkou stejnorodé produkce**, jestliže provádí výlučnou činnost týkající se jednoho výrobku nebo jedné skupiny výrobků.*“, Hronová, Hindls

(2000, str. 21). Charakteristickým znakem těchto jednotek je jejich výrobní proces a s tím také spojené vstupy a výstupy výrobků a služeb. Velké výrobní podniky produkují vždy více než jen jeden druh výrobku, a proto lze tyto subjekty rozdělit na několik menších a relativně samostatných jednotek stejnorodé produkce. Jejich počet se odvíjí od počtu hlavních a vedlejších činností, viz Tuleja (2007). „*V této souvislosti je zapotřebí poznamenat, že jedna jednotka stejnorodé produkce může přináležet pouze jedné institucionální jednotce a současně může jedna institucionální jednotka vlastnit několik jednotek stejnorodé produkce.*“, Tuleja (2007, str. 29).

Jednotky stejnorodé produkce, které vyrábějí identický produkt, jsou sdružovány do skupin, jež jsou nazývány **čistá odvětví**, viz Tuleja (2007). „*Tato odvětví jsou zpravidla definována na základě klasifikačních systémů zohledňující jednotlivé aktivity spojené s výrobním procesem.*“, jak uvádí Tuleja (2007, str. 29) ve své knize. Východiskem pro definici těchto odvětví v rámci České republiky je Standardní klasifikace produkce (dále jen „klasifikace SKP“), která je zkonstruována na základě evropské Klasifikace produktů podle činnosti (dále jen „standard CPA“), Tuleja (2000). Bližší informace o této klasifikaci se lze dozvědět na stránkách Českého statistického úřadu.

„*Jak již bylo uvedeno výše, mimo jednotek stejnorodé produkce lze pro analýzu původu a užití statků a služeb využít také místní činnostní jednotky, tj. ekonomické jednotky, které jsou podřízeným závodem či provozoven většního ekonomického subjektu a působí na území, které není sídlem tohoto subjektu, popř. v rámci daného ekonomického subjektu provozují samostatnou činnost.*“, Tuleja (2007, str. 29). Charakteristickým znakem těchto místních činnostních jednotek je jejich relativní nezávislost vnitřní organizační struktury na celkové organizační struktuře nadřízeného ekonomického subjektu. Toto je zpravidla zdůrazněno tím, že tato jednotka má své vlastní vedení, které je podřízeno pouze vedení příslušného ekonomického subjektu. Stejně tak jako u jednotky stejnorodé produkce, tak také zde platí, že místní činnostní jednotka může patřit pouze jedné institucionální jednotce či její části, Tuleja (2007).

Místní činnostní jednotky vyrábějící identický výrobek tvoří větší relativně jednotné celky, jež jsou označovány jako odvětví činnosti. V České republice jsou tato odvětví definována na základě Odvětvové klasifikace ekonomických činností (dále jen „klasifikace OKEČ“), která plně vychází z Klasifikace ekonomických činností v Evropském společenství. „*Skupiny tvořící tento klasifikační systém vznikají seskupením výrobků a služeb, při jejichž produkci jsou využity obdobné kombinace materiálů, výrobků, technologií a práce*“, Tuleja (2007, str. 30). Blíže je této problematice věnována kapitola 2.6.

2.3.2 Ekonomické jednotky a analýza tvorby, rozdělování a přerozdělování důchodu

„Druhým typem analýz, jež jsou v rámci národního účetnictví realizovány, jsou analýzy tvorby, rozdělování a přerozdělování důchodu, které, jak je z jejich názvu zřejmé, sledují celkovou produkci z hlediska tvorby důchodu pocházející z výroby.“, Tuleja (2007, str. 30). Pro tento druh analýzy jsou v rámci národního účetnictví využívány informace od institucionálních jednotek, viz Tuleja (2007).

„**Institucionální jednotka** je základním centrem ekonomického rozhodování a využívá této rozhodovací samostatnosti k provádění své hlavní ekonomické činnosti, k získávání důchodů a disponování s nimi, k akumulaci kapitálu, k půjčování a vypůjčování peněz.“, Hronová, Hindls (2000, str. 20). Charakteristickým znakem těchto jednotek je jednak jejich rozhodovací samostatnost, při naplňování své hlavní ekonomické činnosti a také jejich povinnost vést uzavřené účetnictví, viz Tuleja (2007). Nesplňuje-li ekonomická jednotka jednu z výše uvedených podmínek, pak se stává součástí nadřazené ekonomické jednotky. Výjimku zde tvoří domácnosti, které nemají povinnost vést uzavřené účetnictví, jak uvádí ve své knize Tuleja (2007).

Institucionální jednotky mající stejnou hlavní ekonomickou funkci, popř. stejné zdroje činnosti, jsou sdružovány do větších celků, jež nazýváme **institucionální sektory**, viz Hronová, Hindls (2000). „V České republice je na základě standardu ESA 1995 definováno pět rezidentských sektorů, jež dohromady tvoří národní hospodářství (S.1) a jeden sektor nerezidentský.“, Tuleja (2007, str. 30). Do rezidentských sektorů patří:

- sektor nefinanční podniky (S.11)
- sektor finanční instituce (S.12)
- sektor vládní instituce (S.13)
- sektor domácnosti (S.14)
- sektor neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15)

2.3.2.1 Sektor nefinanční podniky (S.11)

Jsou to institucionální jednotky, jejichž hlavní funkcí je produkce zboží a nefinančních tržních služeb, viz Tuleja (2007). Jsou rozděleny na následující podsektory:

- nefinanční podniky veřejné S.11001
- nefinanční podniky soukromé národní S.11002
- nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou S.11003

Podsektor veřejných nefinančních podniků sdružuje nefinanční společnosti, které jsou pod kontrolou státu. Soukromé národní nefinanční podniky zahrnují nefinanční podniky, které nejsou ani pod kontrolou státu, ani pod zahraniční kontrolou. Jsou zde zařazeny také soukromé neziskové instituce poskytující služby nefinančním podnikům. Nefinanční podniky pod zahraniční kontrolou představují společnosti, které jsou pod kontrolou nerezidentů. Zahrnují všechny filiálky, pobočky nerezidentských podniků působící na daném území, jak uvádí ve své knize Hronová, Hindls (2000).

2.3.2.2 Sektor finanční instituce (S.12)

Tento sektor je tvořen všemi institucionálními jednotkami, jejichž hlavní ekonomickou funkcí je buď finanční zprostředkování, nebo poskytování pomocných finančních služeb, viz Tuleja (2000). Těmito podsektory jsou:

- centrální banka S.121
- ostatní měnové a finanční instituce S.122
- ostatní finanční instituce s výjimkou pojišťoven a penzijních fondů S.123
- pomocné finanční instituce S.124
- pojišťovny a penzijní fondy S.125

Podsektor centrální banka, zahrnuje emisní banku (u nás Česká národní banka). Ostatní měnové a finanční instituce sdružují jednotky, jejichž hlavní funkce spočívá v přijímání finančních depozit od ostatních jednotek a řízení finančních výnosů. Patří sem např. obchodní banky, spořitelny, úvěrová družstva apod. Ostatní finanční instituce s výjimkou pojišťoven a penzijních fondů, zahrnují instituce, které poskytují finanční služby dlouhodobého charakteru. Lze zde zařadit leasingové společnosti, investiční fondy apod. Pomocné finanční instituce se vyznačují tím, že poskytují pomocné finanční služby. Jsou zde zařazeni např. zprostředkovatele pojištění, úvěrů, poradci v oblasti finančních investic apod. Poslední podsektor pojišťoven a penzijních fondů zahrnují všechny pojišťovny věcné i životní pojištění, zajišťovny a samostatné penzijní fondy. Rozdíl mezi tímto podsektorem a podsektorem správy sociálního zabezpečení tkví v dobrovolnosti pojištění. Smluvní pojistné a dobrovolné sociální příspěvky, jsou pojištěncem placeny dobrovolně, viz Hronová, Hindls (2000).

2.3.2.3 Sektor vládní instituce (S13)

Hlavní funkcí tohoto sektoru je poskytování netržních služeb a rozdělování důchodu a národního jmění, Tuleja (2000). Tento sektor je rozdělen na 3 podsektory, a to na:

- centrální vládní instituce S.1311
- místní vládní instituce S.1312
- fond sociálního zabezpečení S.1313

Podsektor centrální vládní instituce zahrnuje stát se všemi jeho orgány centrální správy, tzn. všechny organizace, které mají celostátní kompetence a jsou financovány z centrálního rozpočtu. Patří sem např. ministerstva, ústřední úřady a instituce jimi řízené, Fond národního majetku, ústřední rozpočtové a příspěvkové organizace napojené na centrální rozpočet – Akademie věd, Národní galerie apod. Místní vládní instituce zahrnují všechny orgány místní veřejné správy a všechny organizace jimi přímo řízené. Pro ilustraci zde patří např. obecní a okresní úřady a instituce jimi řízené, základní a střední školy apod. Fondy sociálního zabezpečení zahrnují všechny státní instituce, které poskytují sociální dávky a vybírají sociální příspěvky s tím, že neexistuje žádný vztah mezi výší sociálního příspěvku, který každý jedinec platí, a rizikem, jemuž je vystaven. Zde jsou zařazeny všechny zdravotní pojišťovny, viz Hronová, Hindls (2000).

2.3.2.4 Sektor domácnosti (S14)

Do tohoto sektoru jsou zařazeny všechny institucionální jednotky, jejichž hlavní ekonomickou funkcí je buď spotřeba, nebo produkce organizovaná v rámci individuálního podniku, viz Tuleja (2007). Je rozdělena na:

- zaměstnavatelé včetně OSVČ S.141, S.142
- zaměstnanci S.143
- příjemci důchodu S.144
- ostatní domácnosti S.145

„Kritériem zařazení určité domácnosti do příslušného podsektoru je převažující příjem - z podnikání v případě podsektoru zaměstnavatelů, z práce v případě sektoru zaměstnanců, sociálních, vlastnických či ostatních důchodů v případě podsektoru příjemců důchodu. Do podsektoru ostatních domácností patří výše nezařazené, tzv. kolektiv domácností (domovy důchodců, penzionáty, léčebny dlouhodobě nemocných, kláštery apod.)“, Hronová, Hindls (2000, str. 29).

2.3.2.5 Sektor neziskové instituce sloužící domácnostem (S.15)

Sektor neziskové instituce sloužící domácnostem tvoří ekonomické jednotky, jejichž hlavní ekonomickou činností je produkce buďto netržních služeb určeným domácnostem nebo neziskových tržních služeb, viz Tuleja (2007). Tento sektor není rozdělen na jednotlivé podsektory, ale pro ilustraci zde patří např. politické strany, církevní a náboženské společnosti, nadace, odborové svazy apod.

„Ekonomické jednotky, které alespoň po dobu jednoho roku sídlí, mimo území České republiky tvoří sektor nerezidenti (S.2).“, Tuleja (2007, str. 31). Nezajímá nás, jaká je ekonomická situace nerezidentů (např. jejich produkce, důchod), ale jaká je bilance ekonomických vztahů národního hospodářství se zahraničím. Toto se odráží ve vztahu dovozu a vývozu, pohybu důchodu, finančních transakcí, viz Hronová, Hindls (2000). Tento sektor se člení na dva podsektory a to na podsektor Evropská unie (S.21) a na podsektor ostatní země a mezinárodní instituce (S.22).

2.4 Transakce

Cílem jednotlivých analýz, které jsou realizovány v rámci národního účetnictví, je popsat základní toky probíhající uvnitř daného hospodářského systému. V reálně fungující ekonomice se vyskytuje velké množství těchto toků. Toky, které mají společné charakteristické vlastnosti, se sdružují do větších celků označovaných jako transakce, nebo také operace, viz Tuleja (2000). V rámci České republiky jsou pak tyto transakce definovány v souladu se standardem ESA 1995. Člení se do čtyř základních skupin, a to na transakce:

- transakce ve zbožích a službách (P)
- transakce rozdělování (D)
- finanční transakce (F)
- ostatní toky (K)

2.4.1.1 Transakce ve zbožích a službách (P)

Zachycují původ a užití statků a služeb během určitého časového období. V rámci systému národního účetnictví, mohou být tyto transakce zaznamenávány buďto na straně zdrojů nebo užití.

Člení se na:

○ produkce	P.1
○ mezispotřeba	P.2
○ konečná spotřeba	P.3, P.4
○ tvorba hrubého kapitálu	P.5
○ vývoz výrobků a služeb	P.6
○ dovoz výrobků a služeb	P.7

Jak je patrné produkce a dovoz výrobků a služeb jsou zaznamenávány na straně zdrojů, zbytek pak na straně užití.

2.4.1.2 Transakce rozdělování (D)

Popisují jak rozdělování přidané hodnoty, důchodu a jmění, tak rozdělování kapitálu. Všechny tyto operace jsou v rámci národního účetnictví zaznamenávány vždy dvakrát, přičemž u plátce jsou zachyceny na straně užití, kdežto u příjemce na straně zdrojů. Pro každou rozdělovací transakci lze v rámci systému národních účtů sestavit vyrovnaný účet, viz Tuleja (2007).

Součástí skupiny rozdělovacích transakcí jsou:

○ náhrady zaměstnancům	D.1
○ daně z výroby a dovozu	D.2
○ dotace	D.3
○ důchod z vlastnictví	D.4
○ běžné daně z důchodu, jmění a jiné	D.5
○ sociální příspěvky a dávky	D.6
○ ostatní běžné transfery	D.7
○ úprava o změny čistého podílu domácností na rezervách penzijních fondů	D.8
○ kapitálové transfery	D.9

2.4.1.3 Finanční transakce (F)

Vyjadřují hodnotu získaných a podstoupených pohledávek a vzniklých a splacených závazků, viz Hronová, Hindls (2000). „*Tento druh transakcí je v systému národního účetnictví zaznamenáván buďto z hlediska změn finančních aktiv (závazků) nebo z hlediska změn finančních pasiv (pohledávek). Saldo těchto pohledávek a závazků pak vyjadřuje schopnost či naopak potřebu daného ekonomického subjektu být financován.*“, jak uvádí ve své knize Tuleja (2007, str. 32). Do finančních transakcí spadají:

- měnové zlato a zvláštní práva čerpání F.1
- oběživo a vklady F.2
- cenné papíry a jiné účasti F.3
- půjčky F.4
- účasti F.5
- pojistné technické rezervy F.6
- ostatní pohledávky a závazky F.7

2.4.1.4 Ostatní toky (K)

Zachycují změny jmění nepocházející z produktivní činnosti. Stejně tak jako finanční transakce, tak také ostatní toky jsou v rámci národního účetnictví zaznamenávány jako změna aktiv či pasiv, viz Tuleja (2007). Tuto skupinu tvoří:

- spotřeba fixního kapitálu K.1
- čisté pořízení nevyráběných nefinančních aktiv K.2
- ekonomicky vzniklé nevyrobené aktiva K.3
- ekonomicky vzniklé vyrobené aktiva K.4
- přirozený růst nepěstovaných biologický zdrojů K.5
- ekonomický zánik nevyrobených aktiv K.6
- ztráty z katastrof K.7
- konfiskace bez náhrady K.8
- ostatní změny objemu nefinančních aktiv jinde neuvedených K.9
- ostatní změny objemu finančních aktiv a závazků jinde neuvedených K.10
- nominální zisky/ztráty z držby K.11
- změny v zařídění a ve struktuře K.12

2.5 Základy strukturní analýzy

Základy strukturní analýzy byly položeny ve 30. letech nositelem Nobelovy ceny za ekonomii V. Leontieff. Ten se inspiroval dvěma technickými východisky, a to neoklasickou teorií národohospodářské rovnováhy a principy sestavování národohospodářských bilancí. Tyto teoretické závěry byly prokázány podrobnou analýzou národního hospodářství USA za léta 1919, 1929 a 1939, Pelzbauerová (1996). Hlavní myšlenka, ze které Leontieff vycházel, tkví v tom, že každá změna v objemu výroby nebo výrobní spotřeby libovolného odvětví národního hospodářství, má současně vliv na objem výrobní spotřeby a na objem výroby ostatních odvětví včetně těch, která s daným odvětvím přímo nesouvisí, jak uvádí ve své knize Římánek a kol. (1994).

„Strukturní analýza představuje soubor modelů a metod, které slouží zjišťování rovnovážného řešení u určitého ekonomického systému. Rovnovážným řešením se zde rozumí řešení předpokládající vybilancovanost zdrojů a potřeb tohoto systému.“, Pelzbauerová (1996, str. 7). Jiná definice tvrdí, že *„Základní myšlenka strukturní analýzy je jednoduchá. Každý ekonomický systém sestává z určitých prvků (oborů), mezi nimiž existují vazby ve formě dodavatelsko-odběratelských vztahů. Každá změna v jednom prvku se může projevit v těch prvcích, s nimiž daný prvek přímo nebo nepřímo souvisí. Ve strukturní analýze jde o podchycení a rozbor těchto souvislostí a vztahů. Základním nástrojem je přitom strukturní model.“*, Římánek a kol. (1994, str. 35).

Aplikace strukturní analýzy je dnes velice široká, lze říci, že pokrývá všechny hospodářské úrovně, které jsou vytvářeny: národohospodářské modely, resortní modely, odvětvové modely, oblastní modely, vnitropodnikové modely, viz Moravcová, Baňářová (2003). Označení v literatuře, má také velmi široký záběr. Je možné se zde setkat s různými termíny, např.: bilanční modely, model input-output, modely meziodvětvových vztahů, Eichlerovy modely, maticové plánovací modely atd.

2.5.1 Nástroje strukturní analýzy

Základním nástrojem ekonomického systému je **strukturní model**. *„Je to prostředek umožňující zachytit vzájemné vztahy jednotlivých prvků ekonomického systému i vazby těchto prvků na okolí.“*, viz Moravcová, Baňářová (2003, str. 35).

Strukturální model se zobrazuje třemi modelovými nástroji, kterými jsou:

- orientovaný graf

- šachovnicová tabulka
- matematické prostředky – rovnice

2.5.1.1 Orientovaný graf

Orientovaný graf je tvořen uzly charakterizující obory a hranami, představující dodávky mezi těmito obory, viz Moravcová, Baňařová (2003).

2.5.1.2 Šachovnicová tabulka

„Šachovnicová tabulka je grafický prostředek umožňující zachytit toky výrobků, surovin, energie a dalších výrobních činitelů uvnitř daného ekonomického systému (endogenní toky) i mezi ním, a okolím (exogenní toky), a to za uvažované období (např. v určitém kalendářním roce).“, viz Moravcová, Baňařová (2003).

Šachovnicová tabulka je rozdělena do čtyř základních částí neboli kvadrantů. *„Jedná-li se o tabulku mezioborových vztahů, pak obsahem I. kvadrantu jsou vzájemné vazby mezi výrobními obory ve formě výrobní spotřeby tedy produkce dodavatelského oboru spotřebované v oboru odběratelském. VII. kvadrantu jsou vazby mezi výrobními obory a obory konečné spotřeby; tedy dodávky dodavatelských oborů externím spotřebitelům. Doplnuje se celkovou produkcí dodavatelského oboru. III. kvadrant zachycuje přidanou hodnotu, která je výrazem vazeb mezi autonomními odvětvími ve funkci dodavatelů, nazývanými primárními činiteli, a výrobními odvětvími v úloze odběratelů. Vzájemné vazby autonomních odvětví obsahuje IV. kvadrant.“, viz Moravcová, Baňařová (2003, str. 36).*

Veličiny v šachovnicové tabulce musí být vyjádřeny ve vhodných jednotkách. Tuto tabulku lze sestavovat buď v naturálním vyjádření, nebo v hodnotovém (peněžním vyjádření). Na úrovni národního hospodářství je vyjádření v peněžních jednotkách. Dále je nezbytné rozeznávat tzv. brutto bilanci, kdy část produkce určitého oboru je spotřebována jím samým, anebo netto bilanci, kdy vlastní spotřeba je nulová, tzv. vnitřní obrat je od brutto produkce odečten, viz Moravcová, Baňařová (2003).

2.5.1.3 Matematické prostředky

Pro modely strukturní analýzy se využívá hlavně lineární algebra, která daný ekonomický systém popisuje soustavou lineárních rovnic. Lineární rovnice popisují rovnovážný stav systému, říká se jim proto bilanční rovnice. „Označíme-li si pro jednotlivé obory celkovou produkci x_i , dodávky (toky) i -tého oboru j -tému x_{ij} a dodávky do konečné spotřeby y_i ,

pak má-li být systém v rovnovážném stavu, musí pro každý obor platit:

$$x_i = x_{i1} + x_{i2} + x_{i3} + \dots + x_{in} + y_i$$

tzn. existuje soulad mezi výrobou a spotřebou.“, viz Moravcová, Baňářová (2003).

2.5.2 Matematické modely strukturní analýzy

Mezi nejrozšířenější strukturní modely patří klasické Leontěvovy strukturní modely.

Dle Moravcové, Baňářové (2003) jsou tyto modely:

- statické, jsou to veličiny popisující daný systém, ale i vztahy mezi nimi jsou považovány za nezávislé na čase, nemění se. Dynamiku vývoje jsme schopni v takovém modelu zadat pouze exogenní (zvnějšku), posloupnost tabulek na základě např. předpokládané změny celkových výkonů jednotlivých výrobních oborů v určitém plánovacím období, oproti výchozímu období
- deterministické, uvažované modely mají deterministický charakter, tzn., nepůsobí zde náhodné vlivy

„Modely, při jejichž konstrukci vycházíme z předpokladu, že vše, co se v daném ekonomickém systému za dané období vyrobí, se v něm také v tomto období spotřebuje, se nazývají modely uzavřené.“, Moravcová, Baňářová (2003, str. 40). V tomto modelu neexistuje výstup z tohoto systému do okolí (např. dodávky do konečné spotřeby). Z toho plyne, že každý výrobce je zároveň i spotřebitelem. Na druhé straně existují modely otevřené, v nichž jedna skupina oborů (výrobní obory) vystupuje jako výrobce i spotřebitel současně, zatímco druhá skupina pouze jako spotřebitelé, viz Moravcová, Baňářová (2003).

2.6 Odvětvová klasifikace ekonomických činností a Klasifikace ekonomických činností

Hlavním úkolem statistické práce, je existence určitého systému, který je schopný umožnit vhodně zpracovat široký rozsah statistických dat za účelem jejich prezentace a analýzy. Klasifikační analýzy jsou jakýmsi společným jazykem statistických přehledů pro sběr dat a jeho následné zveřejňování, viz stránky ČSÚ.

Statistických klasifikací existuje celá řada, mezi ty nejzákladnější patří Odvětvová klasifikace ekonomických činností, která byla zavedena do statistické praxe v roce 1994. „*Je vypracována pro kategorizaci údajů, které souvisí s organizační jednotkou - ekonomickým subjektem. Poskytuje základnu pro přípravu statistických údajů o různých vstupech, výstupech, tvorbě kapitálu a finančních transakcích ekonomických subjektů.*“, www.czso.cz.

Kvůli informačním závazkům nejen vůči OSN, Mezinárodního měnového fondu, ale také kvůli dohodám s Evropským společenstvím bylo při přípravě klasifikace OKEČ rozhodnuto vycházet ze statistické klasifikace ekonomických činností ES-NACE revize 1.

„*OKEČ je zpracována podle pravidel závazných pro vytvoření odvětvových klasifikací členských států ES tzn., že třídění je prakticky převzato do úrovně 4. míst z klasifikace NACE rev. 1. 1, pouze na 5. místě byly vytvořeny upřesňující položky vyjadřující některá národní specifika. Klasifikace respektuje ve světě obvyklé chápání užitečnosti různých činností a tím i vymezení produktivní sféry tak, jak je vyžadovalo především zavádění národního účetnictví do ekonomické a statistické praxe České republiky.*“, viz stránky ČSÚ

K 1. 1. 2008 byla klasifikace OKEČ nahrazena Klasifikací ekonomických činností CZ-NACE. „*Klasifikace CZ-NACE zohledňuje technologický rozvoj a strukturální změny hospodářství za posledních 15 let, je relevantnější s ohledem na hospodářskou realitu a lépe srovnatelná s jinými mezinárodními klasifikacemi.*“, viz www.czso.cz, samostatná příloha.

Dle stránek českého statistického úřadu, se lze dozvědět, co přesně je předmětem klasifikace OKEČ: „*Předmětem odvětvové klasifikace ekonomických činností jsou všechny pracovní činnosti vykonávané ekonomickými subjekty a jsou určované jejich vývojem. Obecně je činnost dána kombinací práce, výrobní techniky, informační sítě, materiálů, výrobků a vede k vytvoření specifických výrobků nebo výkonů (služeb). Každá položka zahrnuje seskupení stejnorodých činností na příslušném stupni třídění.*“

NACE je akronym pro statistickou klasifikaci ekonomických činností, kterou používá Evropská unie od roku 1970. NACE vytváří rámec pro statistická data o činnostech v mnoha ekonomických oblastech (např. ve výrobě, zaměstnanosti, národních účtech). Klasifikací

NACE, můžeme srovnávat statistiky v celé Evropské unii, s nižší mírou pak na vyšší úrovni, případně i srovnání se světovými statistikami. Zkratka NACE je odvozena od francouzského názvu „Nomenclature générale des Activités économiques dans les Communautés Européennes“.

2.7 Standardní klasifikace produkce

Standardní klasifikace produkce (dále jen „klasifikace SKP“), je vydána 1. 12. 1993 kvůli potřebám tržního hospodářství a pro zajišťování mezinárodní srovnatelnosti. Tato klasifikace vychází z evropského standardu CPA a má návaznost na produkční klasifikaci OSN. Po aktualizaci evropského standardu CPA 2002 zavádí ČSÚ 2. vydání Standardní klasifikaci produkce a to s platností 1. 1. 2003. Platnost této klasifikace skončí k 1. 1. 2008 a je nahrazena novou klasifikací produkce CZ-CPA. Standardní klasifikace produkce vychází z mezinárodního standardu CPA 2002. Tento standard je zrevidován a od 1. 1. 2008 jej nahrazuje CPA 2008, kterému jak kódově tak obsahově odpovídá česká verze CZ-CPA.

Předmětem klasifikace SKP jsou zejména hmotné výrobky, tedy průmyslové, zemědělské, lesnické či jiné výrobky, které výrobce předává k dalšímu použití jako zboží. Nerozlišuje se, zda jsou tyto výrobky určeny pro vývoz, výrobní či nevýrobní spotřebu. Řadí se zde nejen tuzemské výrobky, ale i výrobky dovážené ze zahraničí. Do této klasifikace patří i vedlejší produkty, dále také zemědělské či průmyslové odpady a ostatní druhotné suroviny, ačkoli je nelze považovat za výrobek vznikající záměrnou činností. Odpady mohou vznikat na více místech, proto jsou zařazovány v rámci klasifikace jen na jednom místě. Předmětem jsou díly průmyslových výrobků, dále kompletační výrobky a příslušenství průmyslových výrobků. Klasifikace SKP nerozlišuje, zda jde o díly pro kompletaci nových výrobků nebo dílů náhradních. Práce je dalším možným předmětem klasifikace SKP. Jedná se o práce průmyslového a neprůmyslového charakteru ve všech výrobních odvětvích. V této klasifikaci jsou zahrnuty i služby a činnosti, které vedou k vytvoření nového hmotného výrobku. Mezi průmyslové služby se řadí opravy, údržba, rekonstrukce, montáže, demontáže, modernizace, úpravy a instalace. Do neprůmyslových služeb spadají např. služby v oblasti zdravotnictví, veřejné správy, obchodní a právní služby a služby poštovní a školské. Všechny tyto informace jsou dostupné na stránkách ČSÚ.

3 Analýza odvětvové struktury České republiky

Tato kapitola je zaměřena na analýzu odvětvové struktury České republiky. Pro větší přehlednost je tato kapitola rozdělena na menší části, v nichž jsou podrobněji vysvětleny jednotlivé části analýzy.

Na začátku této kapitoly je vysvětleno, co to jsou tabulky dodávek a užití. Tyto tabulky jsou stěžejní pro celou analýzu, protože z nich jsou brána potřebná data.

Další část je zaměřena na jednotlivé analýzy, v nichž jsou ukázány vzorce, se kterými se pracuje. Analýzy, se kterými se zde pracuje, jsou: analýza dovozu; analýza vývozu; analýza mezispotřeby; analýza hrubé tvorby fixního kapitálu a analýza výdajů na konečnou spotřebu domácností a vládních a neziskových institucí.

Na konec je zde uveden problém, který během výpočtu ovlivní celkové konečné užití, a to změna stavu zásob.

3.1 Tabulky zdrojů a užití

V této práci, která je zaměřena na analýzu odvětvové struktury v České republice, se pracuje nejvíce právě s těmito tabulkami, proto je dobré si k nim hned na úvod říci pár slov.

Na stránkách Českého statistického úřadu (dále jen „ČSÚ“) se dá dočíst, že tabulky dodávek a užití poskytují podrobný popis transakcí zboží a služeb realizovaných během roku. Dávají představu o tocích vyrobených statků a služeb směřovaných s nerezidenty a použitých všemi rezidentskými jednotkami během sledovaného období (roku).

Základním stavebním prvkem tabulky dodávek a užití je matice: odvětví činnosti x produkt. Tato matice umožňuje analyzovat na jedné straně produkci podle odvětví a zdroje podle produktů a na druhé straně mezispotřebu a složky hrubé přidané hodnoty podle odvětví a konečné užití jednotlivých produktů. Obě tyto tabulky umožňují podrobně popsat strukturu nákladů jednotlivých odvětví činnosti a důchod pocházející z produkce vytvořený těmito činnostmi, toky zboží a služeb uvnitř národního hospodářství a směnu zboží a služeb s nerezidenty (dovoz a vývoz), viz stránky ČSÚ.

Na stránkách ČSÚ lze zjistit, že konstrukce tabulek zdrojů a užití je založena na dvou rovnostech (při stejném ocenění složek zdrojů a užití):

- produkce podle odvětví = vstupy podle odvětví, neboť platí, že celková produkce je součtem mezispotřeby a přidané hodnoty,
- zdroje podle výrobků = užití podle výrobků.

Klasifikace výrobků (SKP) a odvětví činnosti (OKEČ) používané v tabulkách dodávek a užití jsou vzájemně propojeny – na každé úrovni agregace pokrývá klasifikace SKP hlavní výrobky odvětví podle klasifikace OKEČ, tzn., že podrobnost členění výrobků odpovídá podrobnosti členění odvětví.

„Toky zboží a služeb v tabulce dodávek jsou vyjádřeny v základních cenách a v tabulce užití v kupních cenách, musí být v obou tabulkách uveden oceňovací rozdíl, který zajistí rovnost zdrojů a užití. Oceňovací rozdíl tvoří čisté daně z produktů (daně z produktů minus dotace na produkty) a náklady oběhu, tj obchodní rozpětí a dopravní přírážky.“, viz ČSÚ.

Než se pustíme do teoretického zpracování jednotlivých analýz, je nutné vymezit si čtyři podmínky, které nás celou analýzou provází:

1. **Hodnota n** , nám vyjadřuje rozdělení produkce dle klasifikace SKP, kde ohodnocení produkce dosahuje číselného rozhraní 01 – 95.
2. Výsledek je zbytné **vynásobit hodnotou 100**, pro vyjádření v procentech.
3. Všechny data, pomocí kterých se ve 3. kapitole počítá, jsou z **let 1995-2007**.
4. **Vzorce**, se kterými se zde počítá, jsem si sama vymyslela. Za název každého vzorce jsou stanovena počáteční písmena slov jednotlivých částí analýz, která každý vzorec odlišují od ostatních. Jednotlivé vzorce, jsou číselně označeny, pro větší přehlednost.

3.2 Analýza výdajů na konečnou spotřebu: domácnosti x vládní a neziskové organizace

Tato samostatná subkapitola je zaměřena na výdaje na konečnou spotřebu. Jsou zde přiblíženy pojmy, se kterými se v této části pracuje, a v poslední části jsou přiblíženy záměry této analýzy.

Konečná spotřeba (P3/P.4) představuje hodnotu zboží a služeb použitých pro přímé uspokojení lidských potřeb, ať jsou tyto potřeby individuální, individualizované nebo kolektivní. Důležitý fakt, který zde hraje podstatnou roli, je ten že subjekty konečné spotřeby jsou pouze domácnosti, neziskové instituce a vládní instituce. Ostatní sektory konečnou spotřebu nemají, a tudíž veškeré spotřebované předměty pro ně představují mezispotřebu, viz Hronová, Hindls (2000).

Jak ve své knize uvádí Hronová, Hindls (2000, str. 235): „*U konečné spotřeby domácností rozlišujeme:*

- *národní konečnou spotřebu domácností, tj. konečnou spotřebu rezidentských domácností na ekonomickém území i v ostatním světě,*
- *domácí konečnou spotřebu domácností (konečnou spotřebu domácností na ekonomickém území), tj. konečnou spotřebu rezidentských i nerezidentských domácností na ekonomickém území. Národní a domácí konečná spotřeba domácností se liší o tzv. turistické saldo, tj. rozdíl mezi konečnou spotřebou rezidentů v ostatním světě a konečnou spotřebou nerezidentů na ekonomickém území.“*

Konečná spotřeba vládních a neziskových organizací představuje hodnotu produkce netržních služeb poskytnutých netržními odvětvími těchto sektorů, která je zmenšena o dílčí platby domácností za poskytnutí těchto služeb. Konečná spotřeba je pro jednotlivé sektory uvažována ve smyslu výdajů na konečnou spotřebu (P.3), a skutečnou konečnou spotřebu (P.4), viz Hronová a Hindls (2000).

Výdaje na konečnou spotřebu (P.3) představují částky skutečně vydané sektorem na získání zboží a služeb konečné spotřeby.

Výdaje na konečnou spotřebu domácností zahrnují hodnotu nakoupeného zboží a služeb, imputovaného nájemného, naturálních požitků, domácích služeb apod., viz Hronová, Hindls (2000). **Výdaje na konečnou spotřebu vládních institucí** představují výdaje na individuální konečnou spotřebu (např. naturální sociální transfery pro domácnosti) a výdaje na kolektivní spotřebu, představují ostatní neindividualizované výdaje,

např. na obranu, bezpečnost, vědu a výzkum a jsou rovny skutečné konečné spotřebě vládních institucí.

Je nezbytné zde připomenout také fakt, že výdaje neziskových institucí na konečnou spotřebu jsou vždy individuálními výdaji a odpovídají naturálním sociálním transferům poskytovaným domácnostem. Tyto transfery mohou být financovány např. daněmi, sociálními příspěvky, nebo z darů, viz Hronová a Hindls (2000).

Skutečná konečná spotřeba (P.4) odpovídá hodnotě zboží a služeb, které jsou skutečně spotřebovány bez ohledu na jejich financování. „*Skutečná konečná spotřeba sektoru domácností je rovna výdajům na konečnou spotřebu zvětšených o naturální sociální transfery získané od sektoru vládních institucí a neziskových institucí. Skutečná konečná spotřeba vládních institucí odpovídá výdajům na kolektivní konečnou spotřebu (výdaje na konečnou spotřebu). Skutečná konečná spotřeba neziskových institucí je nulová.*“, viz Hronová, Hindls (2000, str. 247).

Nyní je zde definován základní rozdíl mezi sektorem domácností S.14 a sektorem vládních institucí S.13. **Sektor domácností** sdružuje institucionální jednotky, jejichž hlavní ekonomickou funkcí je spotřeba, popřípadě produkce zboží a nefinančních tržních služeb, u kterých hlavní zdroje příjmů plynou z důchodu, práce a vlastnictví, pokud se jedná o klasické domácnosti, nebo prodejem vlastní produkce, jde-li o drobné podnikatele. Hlavním důvodem, proč jsou drobní podnikatelé začleněni do sektoru domácností, je fakt, že je nemožné oddělit majetek domácnosti a drobného podnikatele. **Sektor vládních institucí** sdružuje naopak institucionální jednotky, které jsou netržní výrobci a jejichž hlavní ekonomická funkce, spočívá hlavně v poskytování netržních služeb, rozdělování důchodu a národního bohatství, viz Hronová a Hindls (2000).

Vzorce, které jsou zde uvedeny, odpovídají vzorcům, které se použijí ve čtvrté části této práce. První dva vzorce (1) a (2) se týkají podílu výdajů na konečnou spotřebu domácností (vládních institucí) k celkovému konečnému užití. Pomocí tohoto výpočtu jsme schopni si říci, jestli se na konečné spotřebě podílejí převážně domácnosti, nebo naopak vládní a neziskové instituce.

$$PVKSDKCÚ_n = \left(\frac{VNKSDn}{KÚCn} \right) \times 100 \quad (1)$$

PVKSDKCÚ = Podíl výdajů na konečné spotřebě domácností ke konečnému celkovému užití

VNKSD = Výdaje na konečnou spotřebu domácností

KÚC = Konečné užití celkem

n = hodnota 01 – 95

$$\mathbf{PVKSVNIKC\acute{U}}_n = \left(\frac{VNKSVNI_n}{K\acute{U}C_n} \right) \times 100 \quad (2)$$

PVKSVNIKCÚ = Podíl výdajů na konečné spotřebě vládních a neziskových institucí ke konečnému celkovému užití

VNKSVNIb = Výdaje na konečné spotřebě vládních a neziskových institucí

KÚC = Konečné užití celkem

n = hodnota 01 – 95

Vzorce (1) a (2) jsou v podstatě stejné, důležitý rozdíl je ten, že první z nich se zabývá sektorem domácnost, druhý se zabývá sektorem vládních a neziskových institucí. K celkovému zhodnocení výsledků se dostaneme až ve čtvrté kapitole, která je této problematice věnována.

Druhá část je věnována analýze podílu celkových výdajů na konečnou spotřebu jak domácností, tak vládních a neziskových institucí. Pomocí tohoto výpočtu je ukázáno, za co domácnosti a vládní a neziskové instituce vynakládají nejvíce finančních prostředků.

$$\mathbf{PCVNKSD}_n = \left(\frac{VNKSD_n}{CVNKSD} \right) \times 100 \quad (3)$$

PCVNKSD = Podíl celkových výdajů na konečné spotřebě domácností

VNKSD = Výdaje na konečnou spotřebu domácností

CVNKSD = Celkové výdaje na konečnou spotřebu domácností

n = hodnota 01 – 95

$$\mathbf{PVNKSVNI}_n = \left(\frac{VNKSVNI_n}{CVNKSVNI} \right) \times 100 \quad (4)$$

PCVNKSVNI = Podíl celkových výdajů na konečné spotřebě vládních a neziskových institucí

VNKSVNI = Výdaje na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí

CVNKSUNI = Celkové výdaje na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí
n = hodnota 01 – 95

Stejně tak jako v minulém případě i tady je zásadní rozdíl v tom, že první vzorec (3) se zabývá domácnostmi, zatímco vzorec (4) je zaměřený na vládní a neziskové instituce. Pomocí tohoto vzorce jsme schopni říci, za co přesně domácnosti nebo vládní a neziskové instituce utrácí nejvíce. Jinými slovy, lze zjistit, jestli domácnosti např. nejvíce utrácí za zemědělské produkty, automobily, stavební práce apod. Samozřejmě totéž platí u vládních a neziskových institucí. Přesné výsledky jsou ukázány ve čtvrté kapitole, která je na tuto problematiku zaměřena.

3.3 Analýza hrubé tvorby fixního kapitálu

V rámci této subkapitoly je vymezen pojem hrubá tvorba fixního kapitálu (dále jen „HTFK“), další část této práce je zaměřena na samotnou analýzu.

Jak ve své knize píše Hronová, Hindls (2000, str. 231), „**Hrubá tvorba fixního kapitálu** představuje čisté přírůstky (přírůstky – úbytky) předmětů dlouhodobé spotřeby, jejichž cena převyšuje 40 000 Kč a které mají být použity ve výrobním procesu po dobu alespoň jednoho roku (fixní aktiva), dále pak hodnotu statků a služeb vtělených do existujících prvků fixního kapitálu a do půdy, změnu stavu základního stáda a náklady spojené se změnou vlastnictví nefinančních stálých aktiv (fixního kapitálu, pozemků a nehmotných aktiv) a čisté přírůstky (nákupy – prodeje) nehmotných aktiv, tj. geologické průzkumy, software, literárních a uměleckých děl apod.“.

Na stránkách ČSÚ, kde jsou umístěny tabulky dodávek a užití, lze zjistit, že je pouze 17 produkcí, kterých se týká analýza. Zbylé produkce, mají nulovou hodnotu.

Produkce, ve kterých se počítá HTFK jsou:

- Produkty zemědělství a myslivosti, související práce 01
- Textilie a textilní výrobky; související práce 17
- Koks, rafinérské ropné výrobky a jaderná paliva; související práce 23
- Kovové konstrukce a kovodělné výrobky (kromě strojů a zařízení); průmyslové služby a práce, (dále jen „PSAP“) 28
- Stroje a zařízení j. n.; PSAP 29
- Kancelářské stroje a počítače, PSAP 30
- Elektrické stroje a zařízení j. n.; PSAP 31

○ Rádiová, televizní, spojová zařízení a přístroje, PSAP	32
○ Zdravotnické, přesné, optické a časoměrné přístroje; PSAP	33
○ Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy; PSAP	34
○ Ostatní dopravní prostředky a zařízení; PSAP	35
○ Nábytek, výrobky zpracovatelského průmyslu j. n.; PSAP	36
○ Stavební práce	45
○ Služby v oblasti nemovitostí	70
○ Služby v oblasti výpočetní techniky; opravy a údržba kancelářských strojů a počítačů	72
○ Ostatní podnikatelské služby	74
○ Rekreační, kulturní a sportovní činnost	92

Pomocí vzorce (5) lze zjistit, jaký podíl má těchto 17 produkcí na celkovém konečném užití. Jinými slovy jde říci, že pomocí této analýzy je zjištěno, kolik peněz plyne z celkového konečného užití právě na investice do dlouhodobého majetku.

$$\text{PHTFKCKÚ}_n = \left(\frac{\text{HTFK}_n}{\text{KÚC}_n} \right) \times 100 \quad (5)$$

PHTFKCKÚ = Podíl hrubé tvorby fixního kapitálu na celkovém konečném užití

HTFK = Hrubá tvorba fixního kapitálu

KÚC = Konečné užití celkem

n = hodnota 01 – 95

Vzorec (6) znázorňuje podíl jednotlivých produkcí na celkové hrubé tvorbě fixního kapitálu. Pomocí tohoto vzorce jde lépe poznat, která produkce investuje nejvíce financí v daném roce do HTFK.

$$\text{PHTFK}_n = \left(\frac{\text{HTFK}_n}{\text{CHTFK}} \right) \times 100 \quad (6)$$

PHTFK = Podíl na hrubé tvorbě fixního kapitálu

HTFK = Hrubá tvorba fixního kapitálu

CHTFK = Celková hrubá tvorba fixního kapitálu

3.4 Analýza dovozu

Tato část se zabývá dovozem. Jsou zde vysvětleny pojmy, se kterými se zde pracuje, a v poslední části jsou ukázány vzorce, které jsou použity ve čtvrté kapitole.

Pojem **dovoz zboží a služeb (P.7)** pro potřeby národního účetnictví, zahrnuje hodnotu zboží nového nebo existujícího, které za úplaty nebo zdarma vstupuje na ekonomické území z ostatního světa a dále služby poskytnuté nerezidentskými jednotkami rezidentským jednotkám. Do dovozu je také započítána hodnota zboží a služeb spotřebovaných rezidenty v zahraničí, viz Hronová, Hindls (2000).

Ekonomické území je základem definice národního hospodářství v pojetí národního účetnictví. Jak ve své knize uvádí Hronová a Hindls (2000) ekonomické území státu zahrnuje:

- geografické území státu,
- národní vzdušný prostor, teritoriální vody, kontinentální šelf v mezinárodních vodách, nad kterým daný stát vykonává výsostné právo,
- teritoriální enklávy, což jsou geografická území umístěna v zahraničí a využívána podle mezinárodních smluv vládními institucemi – zastupitelské úřady, konzuláty apod.,
- svobodné, neboli bezcelní zóny,
- ložiska ropy a plynu v mezinárodních vodách mimo kontinentální šelf státu a využívána rezidentskými jednotkami.

„Sektor ostatního světa (zbytek světa, nerezidenti, zahraničí) sdružuje nerezidentské jednotky, které vstupují do ekonomických vazeb s rezidentskými jednotkami. Nejedná se tedy o sektor v pravém slova smyslu, neboť není definován hlavní ekonomickou funkcí a hlavními zdroji činnosti jako rezidentské institucionální sektory.“, Hronová a Hindls (2000, str. 242).

Tato část je zaměřena na oblast, která se týká dovozu. Pro hodnoty, vypočítané ve čtvrté kapitole je nutné znát vzorce (7) a (8), které jsou zde uvedeny.

$$\mathbf{PDCDo}_n = \left(\frac{Don}{DoCn} \right) \times 100 \quad (7)$$

PDCDo = Podíl dovozu na celkových dodávkách

Do = Dovoz

DoC = Dodávky celkem

n = hodnota 01 – 95

Vzorec (7) nám říká, jak jsou jednotlivé produkce závislé na dovozu. Tento vzorec pomáhá určit produkci, která je na dovozu závislá a jiná, která dovoz skoro vůbec nepotřebuje. Čím větší je procentuální hodnota, tím větší je závislost, a tudíž zde vzniká problém. Pokud dodávky ze zahraničí jsou jediným zdrojem příjmů, může se stát, že jakýkoliv menší výpadek může na nějaký čas ohrozit danou produkci. Tyto produkce jsou přiblíženy ve čtvrté kapitole.

$$\mathbf{PDo}_n = \left(\frac{Don}{CDo} \right) \times 100 \quad (8)$$

PDo = Podíl na celkovém dovozu

Do = Dovoz

CDo = Celkový dovoz

n = hodnota 01 – 95

Pomocí vzorce (8) lze určit, jakým podílem se jednotlivá odvětví podílí na celkovém dovozu. Jinak řečeno, pomocí této analýzy si lze lépe představit, kolik procent z celkového dovozu putuje do jednotlivých odvětví. Všechny tyto informace jsou přiblíženy ve čtvrté kapitole.

3.5 Analýza vývozu

Tato část se dotýká vývozu. Jsou zde přiblíženy pojmy, které s touto částí souvisejí, a je ukázán nástin vzorců, které jsou stěžejní pro analýzu.

Vývoz zboží a služeb zahrnuje nové zboží nebo zboží již existující, které za peníze nebo zcela zdarma opouští ekonomické území státu do ostatního světa, dále také služby poskytnuté rezidentskými jednotkami nerezidentským jednotkám. Do vývozu může být započítána hodnota zboží a služeb spotřebovaných nerezidenty na ekonomickém území, viz Hronová, Hindls (2000).

Analýza vývozu je pro nás důležitá, pro identifikaci odvětví, která jsou na vývozu závislá. Čím větších hodnot vývoz dosahuje, tím větší je závislost na situaci ve světě, a tedy jakýkoliv otřes v zahraničí a snížení poptávky po našich výrobcích se hned promítne do naší ekonomiky.

Nyní jsou zde ukázány vzorce (9) a (10), které jsou pro tuto analýzu nezbytné. Pomocí prvního (9) je zjištěn podíl vývozu na celkovém konečném užití. Čím větší je výsledná hodnota, tím větší je vývoz, z čehož jasně plyne, že jsme více ovlivněni zahraniční poptávkou.

$$\mathbf{PVKÚC}_n = \left(\frac{V_n}{KÚC_n} \right) \times 100 \quad (9)$$

PVKÚC = Podíl vývozu na konečném užití celkem

V = Vývoz

KÚC = Konečné užití celkem

n = hodnota 01 – 95

Vzorec (10), který je zde použit, nám přesně ukazuje, která odvětví z celkového vývozu vyváží nejvíce. Výsledky, které jsou pomocí této analýzy zjištěny, jsou vyhodnoceny ve 4. kapitole.

$$\mathbf{PV}_n = \left(\frac{V_n}{CV} \right) \times 100 \quad (10)$$

PV = Podíl na celkovém vývozu

V = Vývoz

CV = Celkový vývoz

n = hodnota 01 – 95

3.6 Analýza mezispotřeby

V této subkapitole je na začátku vymezen pojem mezispotřeba, který je stěžejní v této části. Dále se věnujeme samostatné analýze, která rozkrývá tuto problematiku.

Mezispotřeba (P.2) představuje hodnotu statků a tržních služeb spotřebovaných během sledovaného období ve výrobním procesu. Součástí mezispotřeby nemohou být netržní služby. Předměty, které jsou zahrnuty do mezispotřeby zcela a plně zmizí ve výrobním procesu během uvažovaného období, toto je možno dvěma způsoby: buď včleněním do produktů vyššího stupně zpracování, nebo jejich zničením, viz Hronová, Hindls (2000).

Jak ve své knize zmiňuje Hronová, Hindls (2000) mezispotřeba obsahuje především:

- statky skutečně spotřebované během sledovaného období, ať jsou přímo nakoupeny, získány ze zásob nebo vyrobeny na vlastní účet,
- nakoupené služby s výjimkou služeb, které jsou spojeny s převodem vlastnictví pozemků, existujících prvků fixního kapitálu a nehmotných aktiv, které jsou považovány za hrubou tvorbu fixního kapitálu,
- nákupy pracovních nástrojů, oděvů, pomůcek atd. domácnostmi, pro jejich užití ve výrobním procesu, a to jak v individuálním podniku, tak v podniku, ve kterém jde daná osoba (domácnost) zaměstnancem,
- nákupu služeb výzkumu, výzkumu trhu, reklamy, vzdělávání apod.,
- nákupy, potravin, nápojů, apod. spotřebovaných v hotelích, restauracích, nemocnicích atd.,
- nájemné za pronájem budov a ostatního hmotného a nehmotného majetku, leasing,
- nákupy drobných a krátkodobých předmětů (doba životnosti do 1 roku, pořizovací cena do 40 000 Kč), které se používají ve výrobním procesu,
- běžné výdaje na údržbu a opravu,
- náklady spojené s péčí o zaměstnance (cestovné, odlučné, náklady na sportovní, rekreační a kulturní zařízení, na zlepšení pracovního prostředí apod.),
- veškeré nákupy předmětů dlouhodobé spotřeby, techniky a zařízení v armádě,
- pouze pro celé národní hospodářství – finanční zprostředkovatelské služby nepřímo měřené, které nejsou rozděleny podle sektorů, ale jsou přiřazeny fiktivní jednotce.

Pomocí mezipotřeby si lze ukázat, které odvětví má v České republice největší podíl na dodávkách do jiných odvětví nebo odvětví, které nejvíce spotřebuje a zničí potřebného materiálu pro svoji finální produkci. Pomocí mezipotřeby si jsme schopni lépe ukázat dodavatelsko-odběratelské vztahy, které s touto problematikou souvisí. Pomocí jednoduchého vzorce (11) je ukázán nástin výpočtu.

$$\mathbf{PNM}_n = \left(\frac{Mn}{CM} \right) \times 100 \quad (11)$$

PNM = Podíl na mezipotřebě

M = Mezipotřeba

CM = Celková mezipotřeba

n = hodnota 01 – 95

3.7 Problém se změnou stavu zásob

Během analýzy stojí před námi jeden problém a to je změna stavu zásob. Tento problém je důležité vysvětlit, protože právě díky změně stavu zásob nám některé hodnoty mohou vyjít záporné.

„Zásoby nám představují všechny statky jiné, než je fixní kapitál, které má výrobní jednotka v daný okamžik k dispozici. Jedná se především o materiál a suroviny, nedokončenou výrobu (včetně nedokončené výroby služeb) hotové výrobky a služby. Zásoby jsou spjaty výlučně s výrobní činností, tzv. že domácnosti (jako spotřebitelé), neziskové instituce a vládní instituce netvoří zásoby (s výjimkou strategických rezerv)“, viz Hronová, Hindls (2000, str. 254).

V národním účetnictví jsou zásoby vyjádřeny jako jediný okamžikový ukazatel, který je zachycený na tokových účtech. Tento ukazatel vyjadřuje rozdíl mezi vstupy (přírůstky) a výstupy (úbytky) zásob za sledované období, jak ve své knize uvádí Hronová, Hindls (2000).

Vše nám lépe názorní následující příklad. U analýzy vývozu nám změna stavu zásob dělá největší problém. Můžou zde totiž vzniknout dvě situace. První kdy vývoz je vyšší než celkové konečné užití, které je ovlivněno změnou stavu zásob. Při této situaci jsou

výsledná procenta vyšší než 100 %. V druhé situaci se setkáme s tím, že změna stavu zásob ovlivní celkové konečné užití tak, že toto celkové konečné užití vyjde záporné a tudíž i celkový podíl těchto dvou hodnot vyjde záporný. Právě z těchto důvodů je nutné si pevně stanovit mantinely, za které se nepůjde. Tyto hraniční body si stanovíme jako 0-100 %.

4 Zhodnocení výsledků

Jak je uvedeno ve třetí kapitole, celá čtvrtá kapitola je věnována už samotnému zhodnocení výsledků. Na základě vzorců, které jsou uvedeny ve 3. kapitole, jsme schopni vypočítat hodnoty, které jsou zde vyhodnoceny. Všechny výsledky jsou hodnoceny následujícím způsobem. Po vypočítání všech potřebných dat, vznikne rozsáhlý datový soubor, se kterým je nakládáno s velkou pečlivostí, aby výsledné hodnocení mělo nějaký smysl. Vždy jsou vybrány takové produkce, které dosahují největších hodnot anebo jsou vybrány takové produkce, které jsou svým vývojem v čase něčím specifické.

4.1 Zhodnocení výsledků výdajů na konečnou spotřebu domácností a vládních a neziskových institucí během let 1995-2007

V této části je blíže seznámeno s výsledky, které jsou vypočítány pomocí vzorců, definovaných ve třetí kapitole. Samostatně se zde zabývá jak domácnostmi tak vládními a neziskovými institucemi. Tato podkapitola je rozdělena opět na dvě části. První část se podrobně zabývá podílem výdajů na konečnou spotřebu k celkovému konečnému užití. Druhá část je zaměřena na podíl výdajů na konečné spotřebě.

4.1.1 Podíl výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému konečnému užití

Pomocí vzorce (1), který je uvedený ve třetí kapitole, jsou vyhodnoceny výsledky. Je zde ukázána produkce, která vykazuje největší procentuální podíl výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému konečnému užití.

Domácnosti spotřebovávají během let 1995-2007 100 % produkci s číslem 95 – Služby domácností jako zaměstnavatelů domácího personálu. Obdobně na tom je produkce s číslem 67 – Pomocné služby související s finančním zprostředkováním, zde ale dochází v roce 1999, 2006 a 2007 k podstatným výkyvům od 100 %.

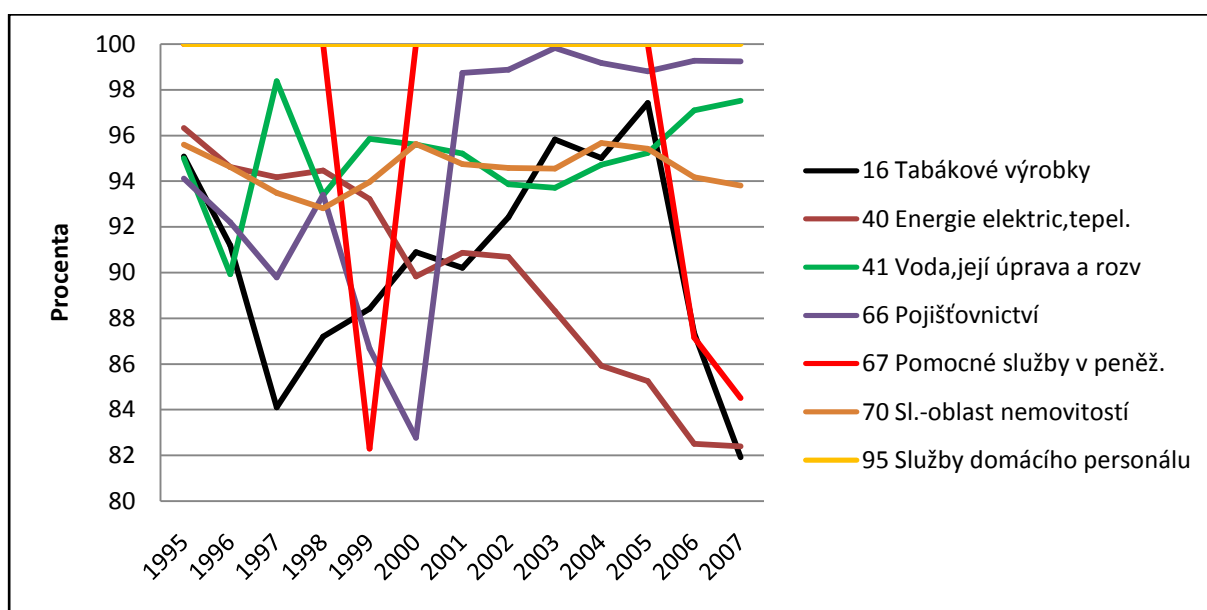
Dále tady máme dalších šest produkcí, které domácnosti spotřebovávají nejvíce. Tyto hodnoty vykazují skoro po celou přes 90 %, ale samozřejmě jsou zde také výkyvy,

které se dostanou pod 90 %. Mezi tyto produkce, které domácnosti spotřebovávají nejvíce, patří:

- 16 – Tabákové výrobky a související práce,
- 40 – Elektřina, plyn, tepelná energie vč. rozvodu,
- 41 – Shromažďování, úprava a rozvod vody,
- 66 – Pojišťovnictví a penzijní financování kromě povinného sociálního zabezpečení,
- 70 – Služby v oblasti nemovitostí.

Graf, který je zde znázorněn, nám celou situaci patřičně zhodnotí.

Graf 1: Podíl výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému konečnému užití v ČR; během let 1995-2007

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Produkce, u kterých podíl výdajů domácnosti na konečnou spotřebu je nulový, jsou:

- 11 – Ropa, zemní plyn a bitumenní horniny; práce související s jejich těžbou,
- 12 – Uranové a thoriové rudy; práce související s jejich těžbou,
- 13 – Rudy ostatních kovů a práce související s jejich těžbou,
- 14 – Ostatní nerostné suroviny a práce související s jejich těžbou,
- 51 – Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel),
- 73 – Výzkum a vývoj,

- 37 – Druhotné suroviny (1996 – 2007).

4.1.2 Podíl výdajů na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí k celkovému konečnému užití

Pomocí vzorce (2), který je uveden ve třetí kapitole a pomocí využití tabulek dodávek a užití, jsme schopni vypočítat potřebná data pro tuto analýzu.

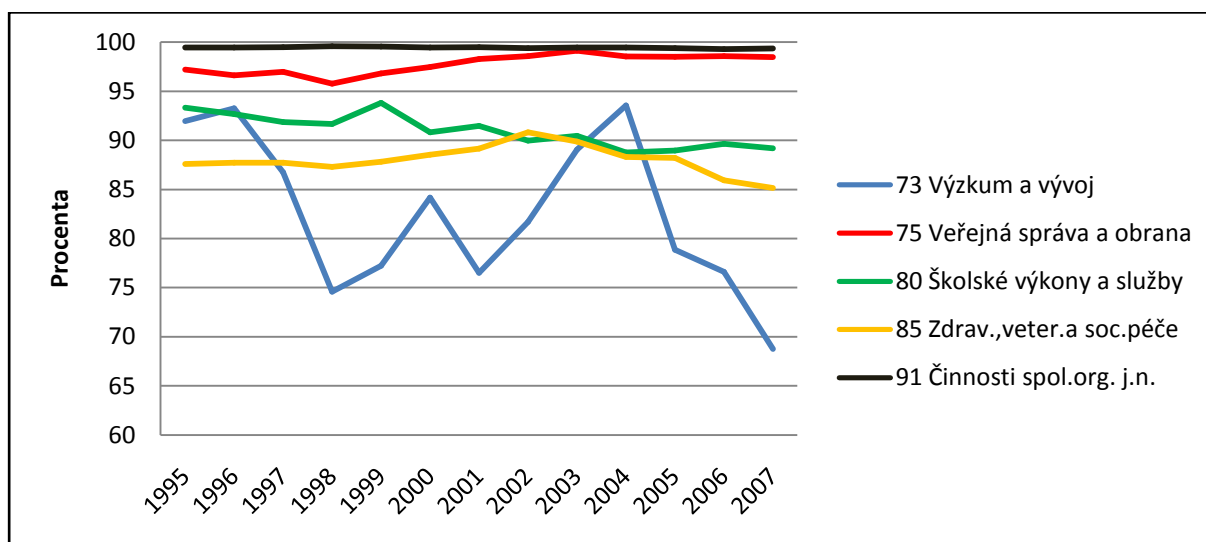
Zde se nevyskytuje žádná produkce, kterou vládní a neziskové instituce spotřebovávají vůči celkovému konečnému užití 100 %. Jsou zde ale produkce, které spotřebovávají téměř 100 %. Jedná se např. o produkci s číslem 91 - Činnosti odborových, profesních a podobných organizací j.n., která se této hodnotě blíží i když jí chybí pár desetin procent.

Tyto změny jsou oproti předchozím analýzám opravdu zanedbatelné, přesto je zde o nich zmíněno. Stoupající tendenci je zaznamenána u produkce č. 75 – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení, kdy z hodnoty 97,17 % v roce 1995, dosahuje hodnoty 98,45 % v roce 2007.

Kolísající charakter jsme schopni zaznamenat u produkce s číslem 85 – Zdravotní a sociální péče, veterinární služby. Obdobného trendu je zaznamenáno u produkce s číslem 73 – Výzkum a vývoj. Dále lze vyzorovat u produkce číslem 80 – Vzdělávací služby postupný pokles, kdy z hodnoty téměř 93,3 % jsme se v roce 2007 zastavili na čísle 89,17 %.

Tento vývoj je lépe přiblížen v grafu, ve kterém už půjde o něco lépe zachytit změny, které se během let 1995 – 2007 odehrávají.

Graf 2: Podíl výdajů na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí k celkovému konečnému užití v ČR; během let 1995-2007

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Stejně tak jako u domácností tak také u vládních a neziskových institucí jsou u určitých produkcí podíly výdajů na konečnou spotřebu ke konečnému užití nulové. Mezi takové produkce dle klasifikace SKP patří:

- 10 – Uhlí, lignit a rašelina; práce související s jejich těžbou,
- 11 – Ropa, zemní plyn a bitumenní horniny; práce související s jejich těžbou kromě průzkumných vrtů,
- 12 – Uranové a thoriové rudy; práce související s jejich těžbou,
- 13 – Rudy ostatních kovů a práce související s jejich těžbou,
- 14 – Ostatní nerostné suroviny a práce související s jejich těžbou,
- 15 – Potravinářské výrobky a nápoje; související práce,
- 16 – Tabákové výrobky a související práce,
- 17 – Textilie a textilní výrobky; související práce,
- 25 – Pryžové a plastové výrobky; související práce,
- 26 – Ostatní nekovové minerální výrobky a související práce,
- 27 – Základní kovy a hutní výrobky; související práce,
- 28 – Kovové konstrukce a kovodělné výrobky (kromě strojů a zařízení); průmyslové služby a práce,
- 31 – Elektrické stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce,

- 51 – Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel),
- 62 – Letecká a kosmická doprava,
- 66 – Pojišťovnictví a penzijní financování kromě povinného sociálního zabezpečení,
- 67 – Pomocné služby související s finančním zprostředkováním,
- 70 – Služby v oblasti nemovitostí,
- 71 – Pronájem strojů a přístrojů bez obsluhy, pronájem výrobků pro osobní potřebu a převážně pro domácnost,
- 95 – Služby domácností jako zaměstnavatelů domácího personálu.

4.1.3 Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu – domácnosti

Pomocí vzorce (3), uvedeného ve druhé kapitole, lze vypočítat potřebná data pro tuto analýzu. Je zde přiblížena produkce, kterou domácnosti spotřebovávají nejvíce z celkových výdajů na konečnou spotřebu. Pro větší přehlednost je tato část rozdělena na dvě části. V první je popsána produkce, kterou spotřebovávají domácnosti primárně a jejichž spotřeba je vysoká. V druhé části jsou vyjmenovány další produkty, které domácnosti spotřebovávají, avšak u těchto produktů se procentuální podíl pohybuje do 4 %.

Nejvíce domácnosti spotřebovávají produkci s číslem 15 – Potravinářské výrobky a nápoje; související práce. V roce 1995 tato spotřeba tvoří necelých 22,2 %. Během následujících let spotřeba postupně klesá, až se v roce 2007 zastavuje na čísle 17,65 %.

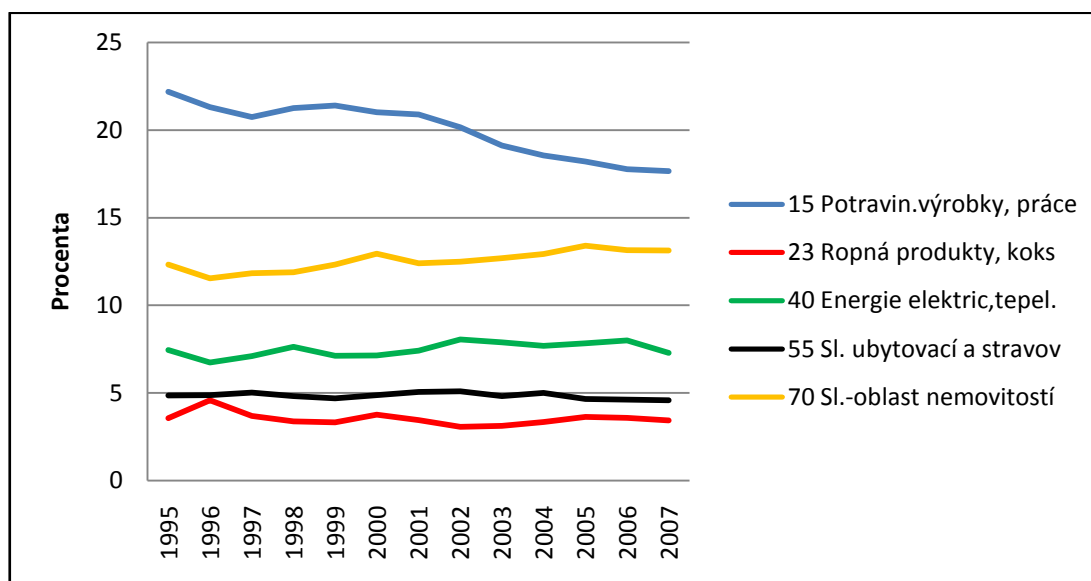
Další významnou roli zde sehrává produkce s číslem 70 – Služby v oblasti nemovitostí. Tady je vývoj do roku 2001 dosti proměnlivý. Po roce 2001 lze zaznamenat růstový trend. V roce 1995 se začíná na hodnotě 12,33 % a v roce 2007 se zastavuje na čísle 13,12 %.

Mezi další produkty za, které domácnosti utrácí v porovnání s ostatními více je produkce s číslem 40 – Elektřina, plyn, tepelná energie vč. Rozvodu. Zde ale nedochází k žádným zásadním změnám. Stejně tak jako u produkce s číslem 40, tak také u produkce s číslem 55 – Služby ubytovací a stravovací nedochází během období 1995-2007 k žádným významným změnám.

Ještě je do této části zahrnuta produkce s číslem 23 – Koks, rafinérské ropné výrobky a jaderná paliva; související práce. Která se během let 1995-2007 drží celou dobu pod 4 %, ale v roce 1996 spotřeba vyskočí na necelých 5%.

Lépe je vývoj během tohoto období ukázán na následujícím grafu. Ten zachycuje všechny výše uvedené produkce.

Graf 3: Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu domácností v ČR během let 1995-2007; první část

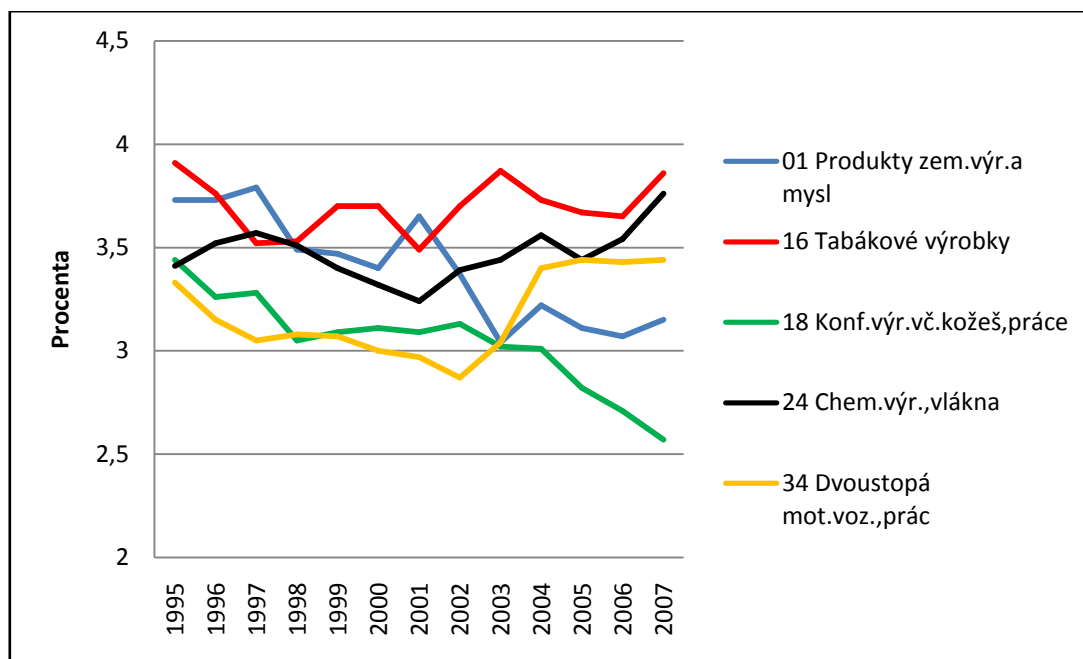
Zdroj dat ČSÚ, vlastní zpracování

Jak je uvedeno hned na začátku, tato část se věnuje, té části produkce, která během sledovaného období není domácnostmi spotřebovaná nad 4 %. Mezi takovéto produkce patří:

- 01 – Produkty zemědělství a myslivosti; související práce,
- 16 – Tabákové výrobky a související práce,
- 18 – Oděvy a kožešiny; související práce,
- 24 – Chemické látky, přípravky, výrobky a chemická vlákna; související práce,
- 34 – Motorová vozidla (kromě motocyklů), přírůbky a návěsy; průmyslové služby a práce.

Na grafu je lépe zaznamenán průběh u jednotlivých produkcí. Zde je průběh dosti různorodý. U některé produkce jde o pouhé kolísání, jinde dochází k růstu, nebo poklesu, proto je lepší si těchto pět produkcí ukázat rovnou graficky.

Graf 4: Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu domácností v ČR během let 1995-2007; druhá část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

4.1.4 Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu - vládní a neziskové instituce

V této části jsou místo domácností přiblíženy vládní a neziskové instituce. Jsou zde zhodnoceny výsledky a vše je na konci shrnuto v grafu.

Vládní a neziskové instituce vydávají nejvíce prostředků na konečnou spotřebu produkce s číslem 75 – Veřejná správa a obrana; povinné sociální zabezpečení. V roce 1995 sem plyne 29,27 % z celkových výdajů. V roce 2000 dosahuje spotřeba této produkce svého maxima a zastavuje se na necelých 33,3 %. Poté je už vývoj proměnlivý a v roce 2007 se zastavuje na hodnotě 31,57 %.

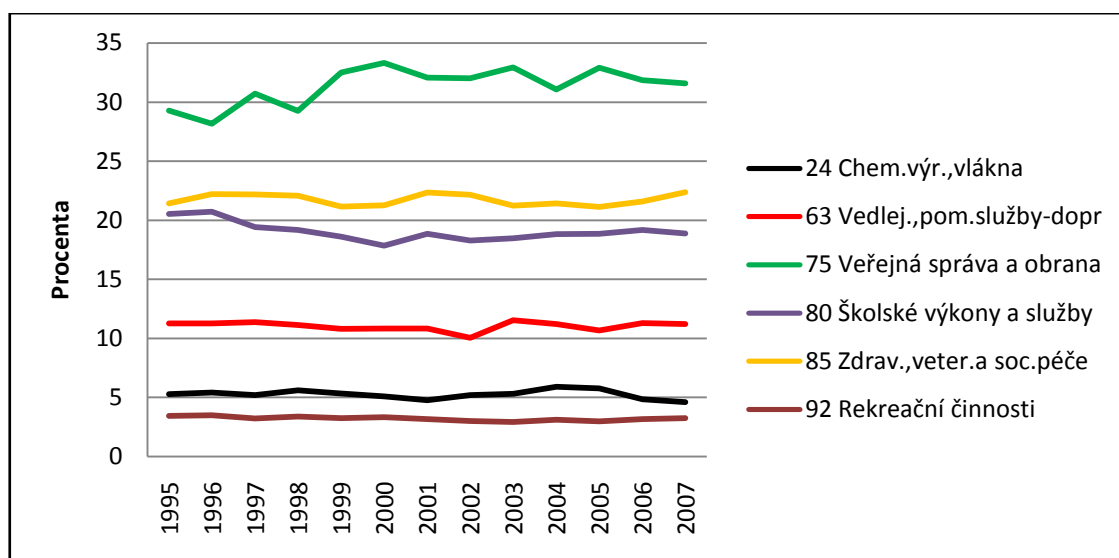
Další významnou produkcí, o které je zde zmíněno, je produkce s číslem 85 – Zdravotní a sociální péče, veterinární služby. Zde je vývoj docela stabilní a po celou dobu se drží v rozmezí 21-22 %. Podobně významnou produkcí, kterou spotřebovávají vládní a neziskové instituce je produkce s číslem 80 – Vzdělávací služby. Zde ale dochází

k mírnému úbytku, kde z hodnoty 20,53 % v roce 1995, dochází k poklesu na 18,88 % v roce 2007.

Poslední dvě produkce, o kterých je zde zmíněno, svým průběhem nedosahují takových hodnot jako předešlé, ale oproti jiným produkcím jsou jejich hodnoty vysoké. Jedná se o produkci s číslem 24 – Chemické látky, přípravky, výrobky a chemická vlákna; související práce a s číslem 92 – Rekreační, kulturní a sportovní činnosti.

Pro větší přehlednost je zde uveden graf, který znázorňuje vývoj jednotlivých produkcí, tak jak je spotřebovávají vládní a neziskové instituce.

Graf 5: Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí v ČR během let 1995-2007

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

4.2 Zhodnocení výsledků hrubé tvorby fixního kapitálu během let 1995-2007

V této části jsou uvedeny výsledky, které jsou vypočítány pomocí vzorců (5) a (6). Pro větší přehlednost je tato kapitola rozdělena na dvě samostatné části. První část je věnována podílu HTFK na celkovém konečném užití. Druhá část se věnuje podílu na celkové HTFK. Jak je již uvedeno ve třetí kapitole, v této části jsou data za roky 1995–2007 známa pouze pro 17 částí produkce.

4.2.1 Podíl hrubé tvorby fixního kapitálu na celkovém konečném užití

Pro tuto analýzu je použit vzorec (5), o němž je zmíněno ve třetí kapitole. Nyní jsou podrobněji ukázány a rozebrány důležité části produkce, které z velké části investují právě do hrubé tvorby fixního kapitálu.

Mezi produkci, která z celkového konečného užití nejvíce investuje do HTFK, patří produkce s číslem 45 – Stavební práce. V roce 1995 to je 97,35 %. Tento vývoj se nějak dramaticky nemění a po celou dobu je podíl stavebních prací na HTFK přes 90 %. Tento vývoj se v roce 2007 zastavuje na hodnotě 96,7 %.

Další významná produkce, která z celkového konečného užití investuje nejvíce do HTFK je produkce s číslem 72 – Služby v oblasti výpočetní techniky; opravy a údržba kancelářských strojů a počítačů. V roce 1995 dosahuje hodnoty necelých 68 %. Do roku 2003 tuto produkci provází spíše kolísavý vývoj se stoupající tendencí, až v roce 2003 tato produkce dosahuje svého maxima a to 81,55 %. Další vývoj je už klesající a v roce 2007 se zastavuje na hodnotě 50,39 %.

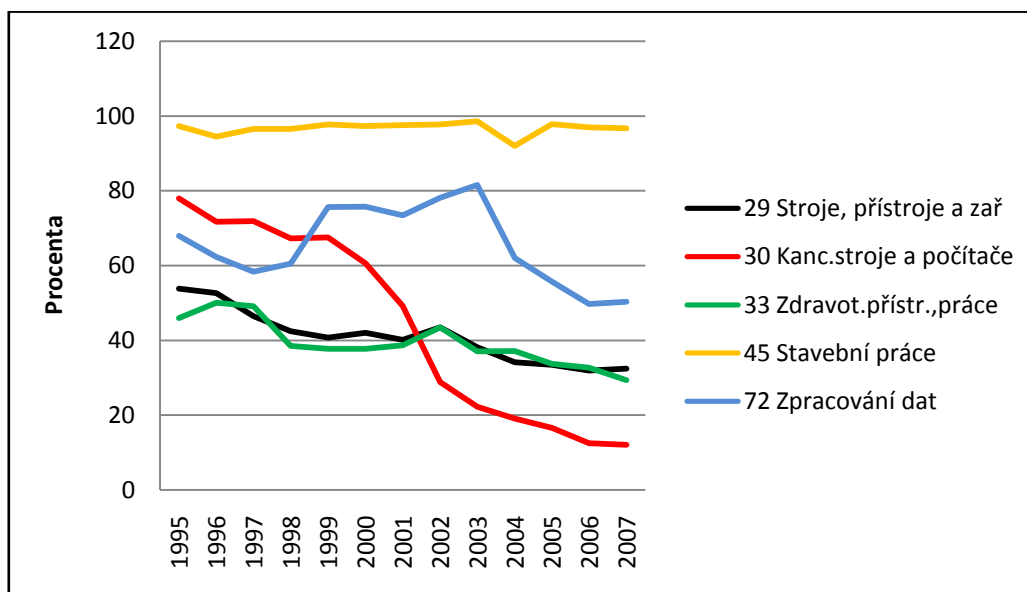
Produkce s číslem 30 – Kancelářské stroje a počítače; průmyslové služby a práce se v roce 1995 svým podílem investic do HTFK k celkovému konečnému užití podílí 78 %. Tento vývoj je po celou dobu klesající a v roce 2007 se zastavuje na hodnotě 12,06 %.

Vývoj u produkce číslem 29 – Stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce je v roce 1995 na hodnotě necelých 54 %. Tato produkce ale začíná pozvolně klesat, až se zastaví v roce 2007 na hodnotě 35,52 %.

Produkce, která má číslo 33 – Zdravotnické, přesné, optické a časoměrné přístroje; průmyslové služby a práce. V roce 1995 to je necelých 46 %, a následný podíl HTFK k celkovému konečnému užití je nadále klesající a zastavuje se v roce 2007 na hodnotě 29,40 %.

Pro lepší představivost a větší vypovídající schopnost o celkovém vývoji podílu HTFK na celkovém konečném užití je zde uveden graf.

Graf 6: Podíl HTFK na celkovém konečném užití v ČR během let 1995-2007

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Do jednoho procenta během let 1995-2007 je celou dobu produkce s číslem 17 – Textilie a textilní výrobky; související práce. Dále pak do 10 % tady jsou další čtyři produkce, a to produkce s číslem 01 – Produkty zemědělství a myslivosti; související práce a produkce; 70 – Služby v oblasti nemovitostí; 74 – Ostatní podnikatelské služby. Poslední s číslem 92 – Rekreační, kulturní a sportovní činnosti, tato produkce dle klasifikace SKP, je po celou dobu pod hranicí 10 %, jedinou výjimku tvoří rok 2003, kdy je podíl HTFK na celkovém konečném užití na hodnotě necelých 11,5 %.

4.2.2 Podíl na celkové hrubé tvorbě fixního kapitálu

Pomocí vzorce (6), jsou zpracována data, která jsou zjištěna z tabulek dodávek a užití. Pomocí této části si lze lépe představit odvětví, která se nejvíce podílejí na celkové HTFK.

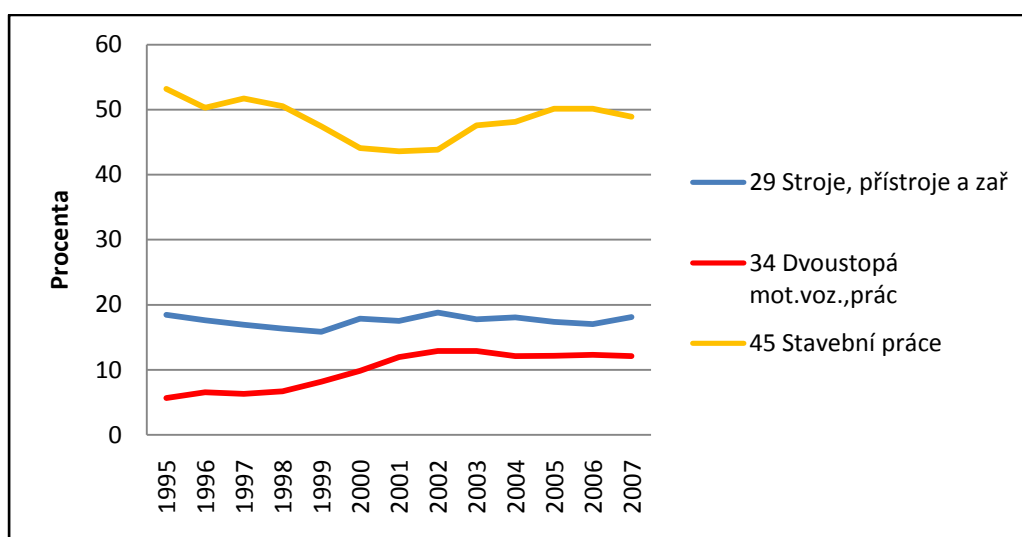
Největší podíl na celkové HTFK má produkce s číslem 45 – Stavební práce. Tato produkce v roce 1995 začíná s hodnotou 53,2 % a až do roku 2001 klesá. V tomto roce dosahuje svého minima a zastavuje se na hodnotě 43,6 %. Během dalších let opět tento podíl začíná růst a v roce 2005 se dostává na hodnotu 50,02 %. V následujících letech začíná opět klesat a v roce 2007 se zastavuje na necelých 49 %.

Dalším významným podílem na celkové HTFK je podíl produkce s číslem 29 – Stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce. Zde je vývoj dost rozkolísaný a proto je lepší si ho ukázat na grafu, který je uveden později.

Zajímavý vývoj je sledován u produkce s číslem 34 – Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy; průmyslové služby a práce. V roce 1995 je podíl na celkové HTFK 5,66 %. Až do roku 2003 tento podíl roste a zastavuje se na 12,9 %. Od roku 2003 je zde zaznamenán malý pokles. V roce 2007 je konečná hodnota 12,1 %.

V této části je lepší si místo jednoho grafu ukázat dva grafy. První graf nám vyobrazí nejprve tyto tři produkce, protože zde jsou vyšší procenta než u následujících tří, které budou následovat. Zde je podíl na celkové HTFK také vysoký, ale ne tak vysoký jako právě u tady této produkce.

Graf 7: Podíl na celkové HTFK v ČR během let 1995-2007; první část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Produkce, u které je podíl na celkové HTFK v porovnání s ostatními velký, ale tyto hodnoty už nedosahují takových čísel jako předešlé tři.

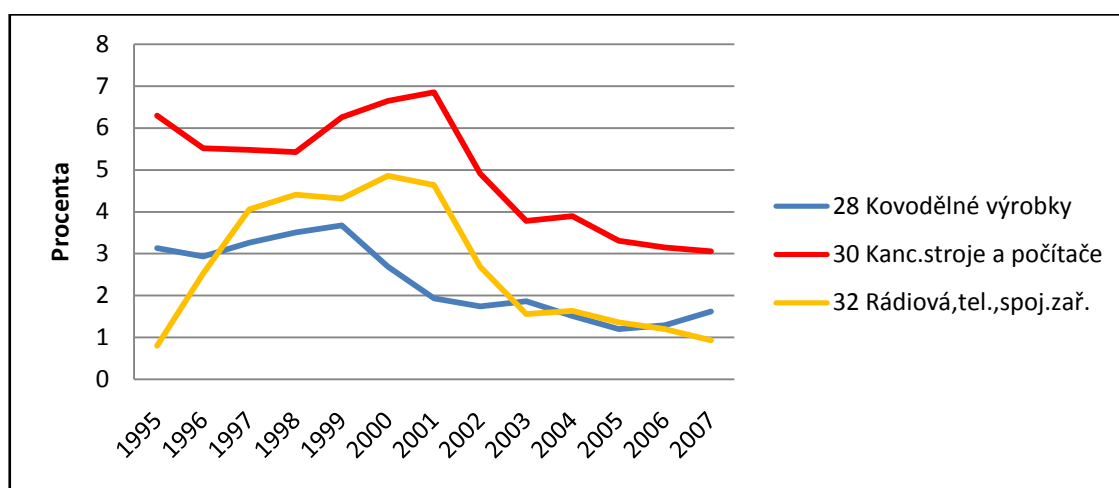
Mezi další produkci, která je zde přiblížena, patří produkce s číslem 30 – Kancelářské stroje a počítače; průmyslové služby a práce. V roce 1995 tato produkce dosahuje svého maxima vůči podílu na celkové HTFK. Začíná s hodnotou necelých 6,3 % a pokračuje postupným poklesem, až na hodnotu 3,05 % z roku 2007.

Další významná produkce, která se dočká růstu a potom následného úpadku je produkce číslo 32 – Rádio, televizní, spojovací zařízení a přístroje; průmyslové služby

a práce. Ta v roce 1995 dosahuje hodnoty 0,8 %, avšak už v roce 2000 je na úrovni 4,86 %. Zde dosahuje svého vrcholu a potom následuje sedm let poklesu. V roce 2007 zůstává stát na hodnotě 0,93 %.

Poslední produkce, která stojí za povšimnutí, je produkce s číslem 28 – Kovové konstrukce a kovodělné výrobky (kromě strojů a zařízení); průmyslové služby a práce. Během let 1995-2007 zde dochází k postupnému poklesu až na hodnotu z roku 2007, kde se zastaví na čísle 1,62 %. Graf, který je zde zobrazen, nám lepe znázorní všechny výše uvedené produkce.

Graf 8: Podíl na celkové HTFK v ČR, během let 1995-2007; druhá část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

4.3 Zhodnocení výsledků dovozu během let 1995-2007

V této části je zabýváno dovozem, samotná analýza je rozdělena na dvě části. Za použití vzorců (7) a (8) si vypočítána potřebná data, která jsou zanalyzována.

4.3.1 Podíl dovozu na celkových dodávkách během let 1995 – 2007

Tato analýza nám pomůže lépe si představit odvětví, která jsou na dovozu závislá. Čím více jsou odvětví na dovozu závislá, tím větší pro ně plyne riziko spojené s jakýmkoliv výpadkem, například surovinová závislost určité produkce.

Tato část je vyhodnocována, tak že z každého odvětví vybereme 6 odvětví dle klasifikace SKP, která v daném roce dosahují největšího podílu. Během let 1995 až 2007 si lze všimnout, že se nekonají žádné drastické změny, ale spíše se jedná o skoro stejná odvětví, která jsou na dovozu závislá, akorát se pokaždé mění výsledná procenta. Menší změny se projeví např. v pořadí, nebo se daný rok do popředí dostane úplně jiné odvětví, zůstane tam rok a potom se opět do prvních šesti odvětví nedostane.

Česká Republika je v období 1995 – 2007 po celou dobu závislá na dovozu z více než 90 %, na produkci číslo 11 – Ropa, zemní plyn a bitumenní horniny; práce související s jejich těžbou kromě průzkumných vrtů a na produkci č. 13 – Rudy ostatních kovů a práce související s jejich těžbou.

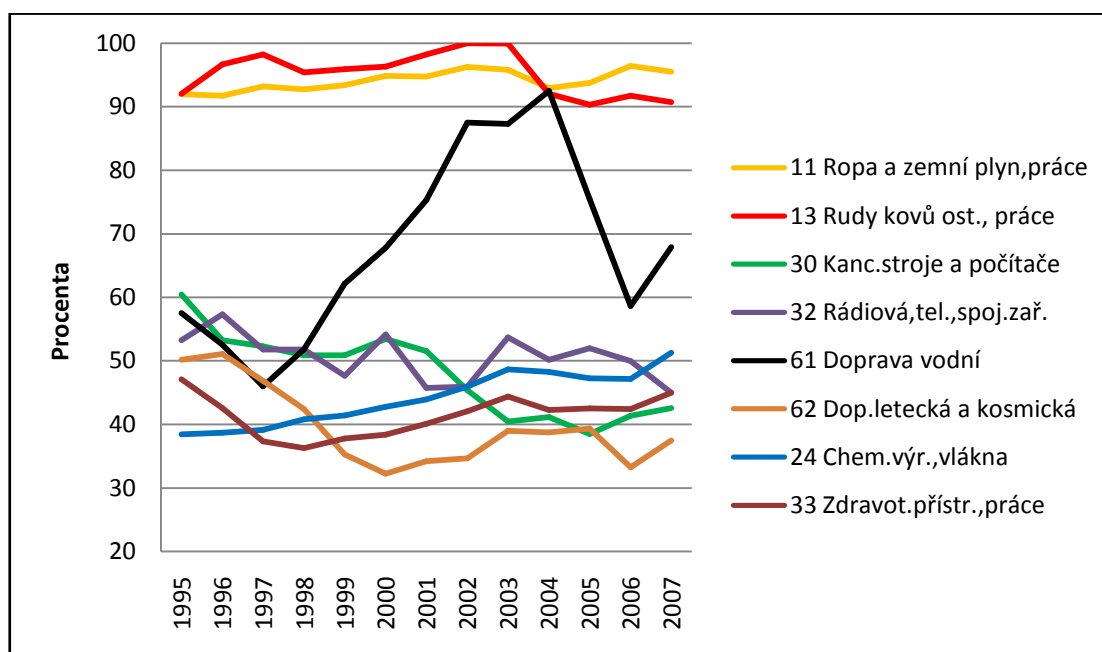
Další produkci, která je zde zmíněna, je produkce číslo 61 – Vodní doprava. Tato produkce začíná v roce 1995 a necelých 57,5 %. Svého maxima dosahuje v roce 2004, kdy se přehoupne přes 90 % a její závislost na dovozu se zastavuje na necelých 92,5 %. Poté začíná opět klesat a v roce 2007 končí na hodnotě 67,91 %.

V roce 1995 je zde závislost na dovozu ze zahraničí na produkci číslo 30 – Kancelářské stroje a počítače; průmyslové služby a práce. Na počátku to je téměř 60,5 %, ale v průběhu let se toto procento postupně snižuje a v roce 2007 dosahuje 42,57 %.

Další produkce, na jejímž dovozu lze v letech 1995 – 2007 vypočítat závislost, je produkce s číslem 32 – Rádiová, televizní, spojová zařízení a přístroje; průmyslové služby a práce, dále číslo 24 – chemické látky, přípravky, výrobky a chemická vlákna; související práce, číslo 62 – letecká a kosmická doprava. Skokově se zde také objevuje produkce číslo 33 – Zdravotnické, přesné, optické a časoměrné přístroje; průmyslové služby a práce. Tato produkce, vykazuje ve všech letech dovoz víc jak 40 %, avšak pouze v letech 2003 a 2006 se dostane do prvních šesti odvětví.

Všechny tyto hodnoty a jejich vývoj je znázorněn v grafu, který nám danou problematiku lépe a hlavně přehledněji zobrazí.

Graf 9: Podíl dovozu na celkových dodávkách v ČR během let 1995-2007

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Opak produkce, které jsou na dovozu závislé, je produkce, které dovoz nepotřebují vůbec. Mezi tyto odvětví se řadí s číslem 12 – Uranové a thoriové rudy; práce související s jejich těžbou. Tato produkce až na rok 2005, nepotřebuje žádný dovoz (v roce 2005 vykazuje dovoz 0,14 %). Obdobně je na tom produkce s číslem 37 – Druhotné suroviny, která po celou dobu má 0 % dovoz, až na rok 2005, kde vykazuje 0,09 % závislost na dovozu.

Během let 1995 – 2007 je závislost na dovozu u produkce číslo 67 – Pomocné služby související s finančním zprostředkováním, celou dobu je zde 0 % závislost, dále produkce číslo 91 – Činnosti odborových, profesních a podobných organizací j.n. a také produkce s číslem 95 – Služby domácností jako zaměstnavatelů domácího personálu.

Od roku 2001 se k produkci s nulovým dovozem přidává produkce číslo 51 – Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel).

4.3.2 Podíl na celkovém dovozu

Pomocí vzorce (8), jsou vypočítána potřebná data, pro tuto analýzu. Tato data nám pomůžou zjistit, jakým procentem se jednotlivá odvětví podílejí na celkovém dovozu. Tímto největším podílem disponuje produkce s číslem 29 – Stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce. V roce 1995 je tento podíl na celkovém dovozu necelých 12 %, potom začíná

postupně klesat a v roce 2000 dosahuje čísla 9,95 %, od té doby je celkový vývoj kolísavý a v roce 2007 je zastaven na hodnotě 9,31 %.

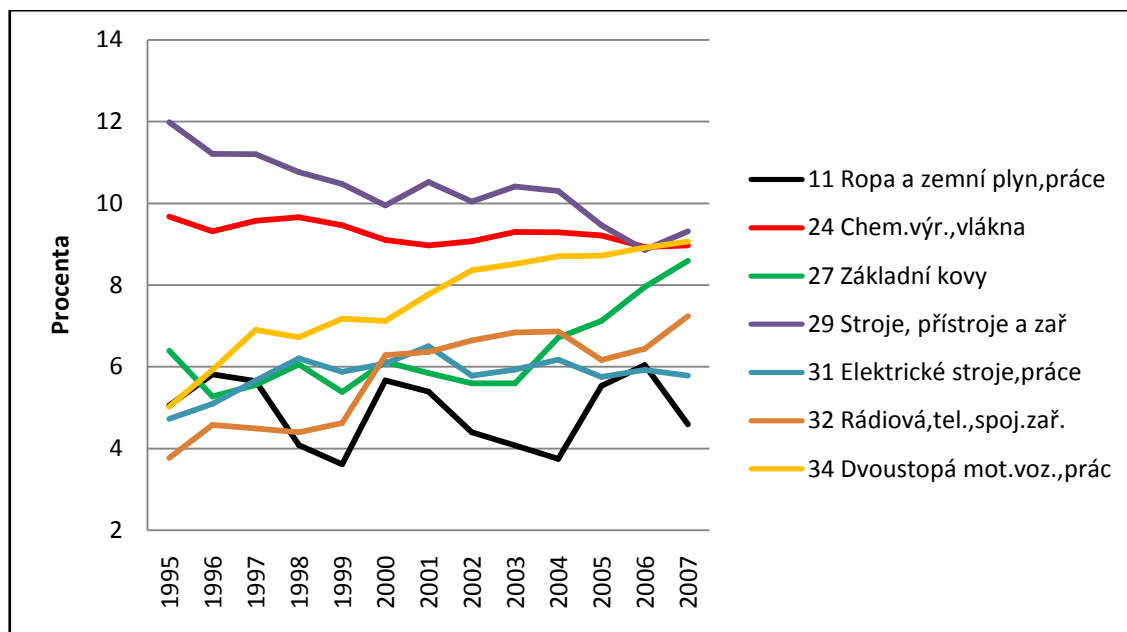
Další významná produkce je v roce 1995 produkce číslo 24 – Chemické látky, přípravky, výrobky a chemická vlákna; související. Tento podíl se pohybuje v rozmezí od 9,67 % v roce 2007 až 8,97.

Stoupající tendencí, s občasným zakolísáním má podíl na celkovém dovozu produkce s číslem 27 – Základní kovy a hutní výrobky; související práce a produkce s číslem 34 – Motorová vozidla (kromě motocyklů), přířevy a návěsy; průmyslové služby a práce. Podobný trend má také produkce číslo 32 – Rádiová, televizní, spojová zařízení a přístroje; průmyslové služby a práce, které v roce 1995 začínají na hodnotě 3,77 % a v roce 2007 se zastavují na hodnotě 7,24 %.

Jako poslední je zde uvedena produkce s číslem 31 – Elektrické stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce, a s číslem 11 – Ropa, zemní plyn a bitumenní horniny; práce související s jejich těžbou kromě průzkumných vrtů. U obou těchto produkcí je zaznamenán podíl na celkovém dovozu, tento vývoj je ale také dosti kolísavý.

Nyní je zde uveden graf, na kterém si lze lépe představit data, která jsou přiblížena v předchozích odstavcích.

Graf 10: Podíl na celkovém dovozu v ČR během let 1995-2007

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Není zde uvedena produkce, která se na celkovém dovozu má podíl 0 %, protože tato produkce je shodná s předešlou částí.

4.4 Zhodnocení výsledků vývozu během let 1995 - 2007

Tato podkapitola se zabývá vývozem a celkovým zhodnocením výsledků, které vycházejí za pomoci vzorců (9) a (10), (viz. 3. kapitola). Tato podkapitola je rozdělena pro přehlednost na dvě samostatné části.

4.4.1 Podíl vývozu na celkovém konečném užití

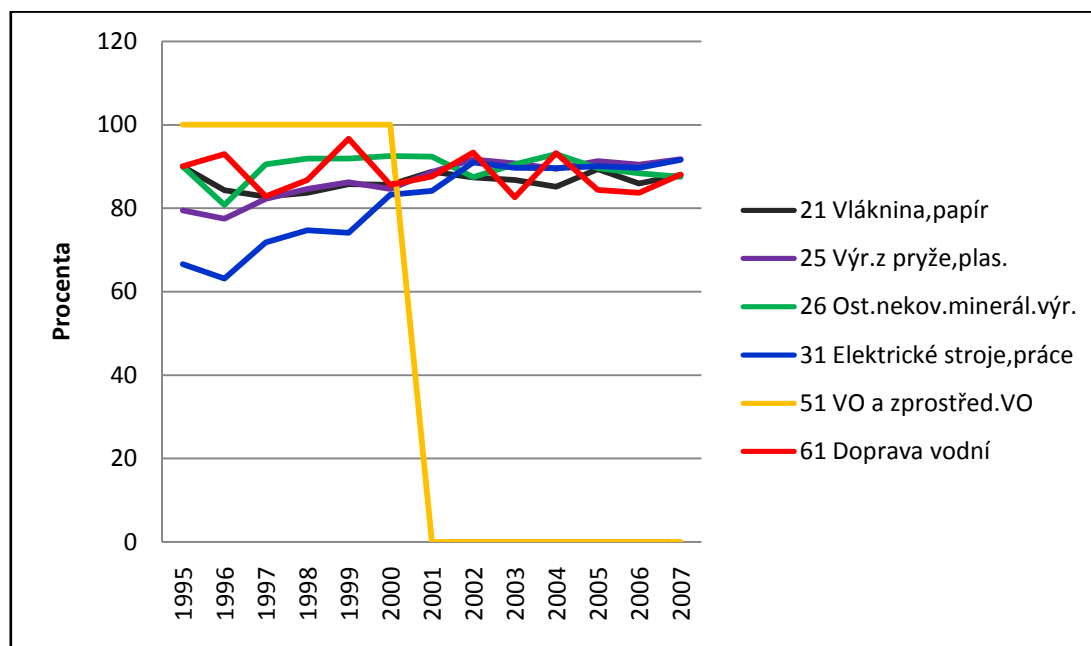
Tato část se zabývá problematikou, která souvisí s vývozem. U vývozu je největším s problémem, který je uveden na konci druhé kapitoly. Ten problém se týká změny stavu zásob, které ovlivňují, celkové konečné užití a tím také celý vývoz (viz 3. kapitola). Právě z těchto dvou důvodů je nutné si pevně stanovit mantinely, za které se nepůjde. Tyto mantinely jsou stanovené v rozmezí 0-100 %. Pro větší přehlednost a větší vypovídací schopnost grafů je tato problematika rozdělena na dvě části. Každá z těchto částí je ukončena grafem.

U produkce s číslem 51 – Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel). Tato produkce se během let 1995-2000 celá vyváží. Od roku 2001, ale přestává vyvážet úplně a její podíl vývozu na celkovém konečném užití je až do roku 2007 nulový. Domnívám se, že zde dochází ke změně metodiky, ale fyzické toky zůstávají.

Dalším zajímavým vývojem se může pochlubit produkce s číslem 31 – Elektrické stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce. Tato produkce začíná v roce 1995 na hodnotě 66,62 %, a i když zde dochází ke kolísání, skoro po celou dobu je zde růstová tendence a v roce 2007 dosahuje hodnoty 91,56 %.

Další čtyři produkce, o kterých je zde zmíněno jsou poznamenány výrazným kolísáním. Jedná se o produkce s číslem 51 – Vlákna, papír a výrobky z papíru; související práce, 25 – Pryžové a plastové výrobky; související práce, 26 – Ostatní nekovové minerální výrobky a související práce a nakonec produkce s číslem 61 – Vodní doprava.

Graf 11: Podíl vývozu na celkovém konečném užití v ČR během let 1995-2007; první část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

V této druhé části jsou přiblíženy další části produkce. Největšího procentuálního růstu si lze povšimnout u produkce s číslem 30 – Kancelářské stroje a počítače; průmyslové služby a práce, které během svého vývoje dosahují největšího procentuálního rozdílu. V roce 1995 tato produkce dosahuje podílu vývozu na celkovém konečném užití necelých 13,6 % a v roce 2007 se zastavuje na hodnotě 83,61 %.

Obdobného růstu si lze povšimnout u produkce s číslem 32 – Rádiová, televizní, spojová zařízení a přístroje; průmyslové služby a práce. Tato produkce v roce 1995 dosahuje hodnoty 50,99 %, a hnedka o rok později se dostává na dno s necelými 36,4 %. Zde se odráží ode dna a začíná stoupat, až se v roce 2007 zastaví na čísle 88,25 %.

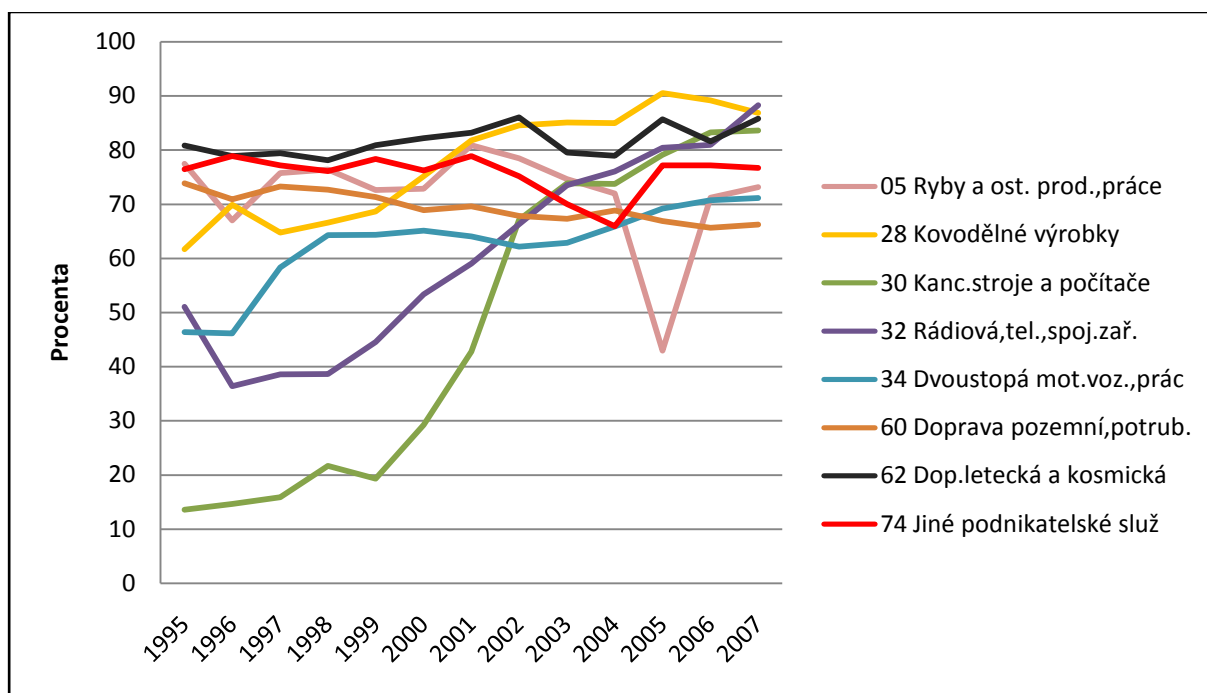
Další dvě produkce, pro které je typický růst, jsou s číslem 28 – Kovové konstrukce a kovodělné výrobky (kromě strojů a zařízení); průmyslové služby a práce a s číslem 34 – Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy; průmyslové služby a práce.

Produkce číslo 05 – Ryby a ostatní produkty vodního prostředí; související práce má po celou dobu kolísavý vývoj okolo 73 %. V roce 2005 však dochází skokově k vychýlení na necelých 43 %.

Poslední tři produkce, které jsou zde uvedeny, mají během období 1995 – 2007 dosti kolísavý růst. Jedná se o produkce s číslem 60 – Pozemní a potrubní doprava, 62 – Letecká

a kosmická doprava a 74 – Ostatní podnikatelské služby. Pro lepší znázornění je zde uveden graf.

Graf 12: Podíl vývozu na celkovém konečném užití v ČR během let 1995-2007; druhá část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

4.4.2 Podíl na celkovém vývozu

V této části je ukázána, která produkce má největší podíl na celkovém vývozu. K této analýze máme zde vzorec (10), který je uveden ve třetí kapitole. Pro větší přehlednost je tato podkapitola rozdělena na dvě části, pro větší přehlednost v grafech.

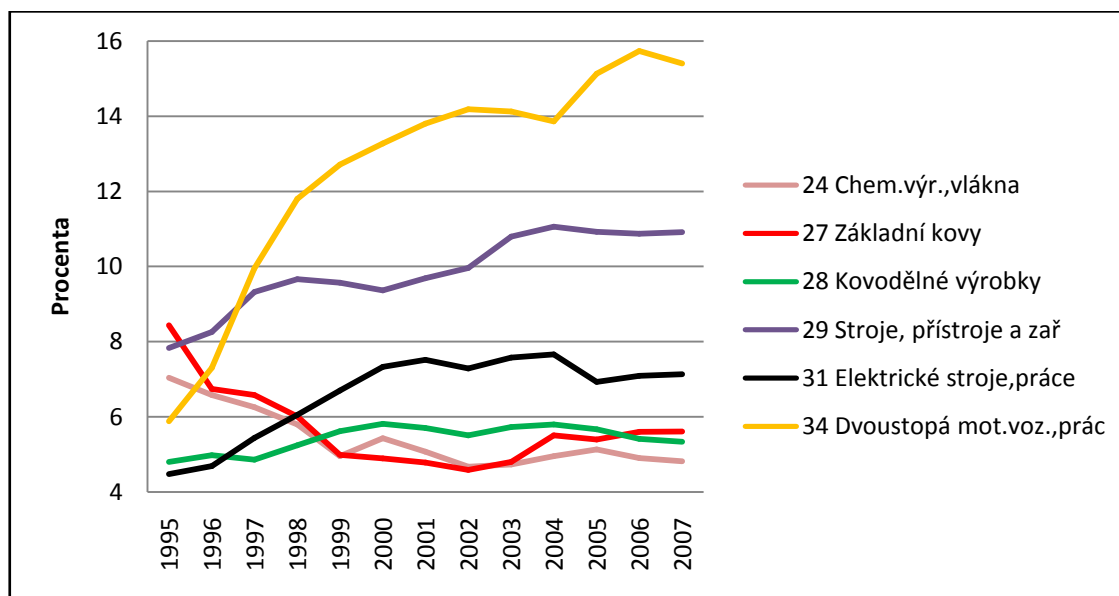
Největšího růstu během let 1995-2007 má za sebou produkce s číslem 34 – Motorová vozidla (kromě motocyklů), přívěsy a návěsy; průmyslové služby a práce. Z 5,88 % v roce 1995 stoupá vývoz na hodnotu 15,4 % v roce 2007. Obdobného růstu, ale už ne tak velkého dosahuje produkce s číslem 29 – Stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce. Ta v roce 1995 začíná na 7,83 % a v roce 2007 dosahuje hodnoty 10,91 %.

Další dvě zvolené produkce, které jsou zde uvedeny, jsou produkce, které sice dosahují růstu, ale tento růst není jinak významný. Jsou to produkce s číslem 28 – Kovové konstrukce a kovodělné výrobky (kromě strojů a zařízení); průmyslové služby a práce a s číslem 31 - Elektrické stroje a zařízení j.n.; průmyslové služby a práce.

Produkce, které oproti ostatním klesají, jsou produkce číslo 24 – Chemické látky, přípravky, výrobky a chemická vlákna; související práce a s číslem 27 – Základní kovy a hutní výrobky; související práce.

Lépe tento vývoj znázorní následující graf.

Graf 13: Podíl na celkovém vývozu v ČR během let 1995-2007; první část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

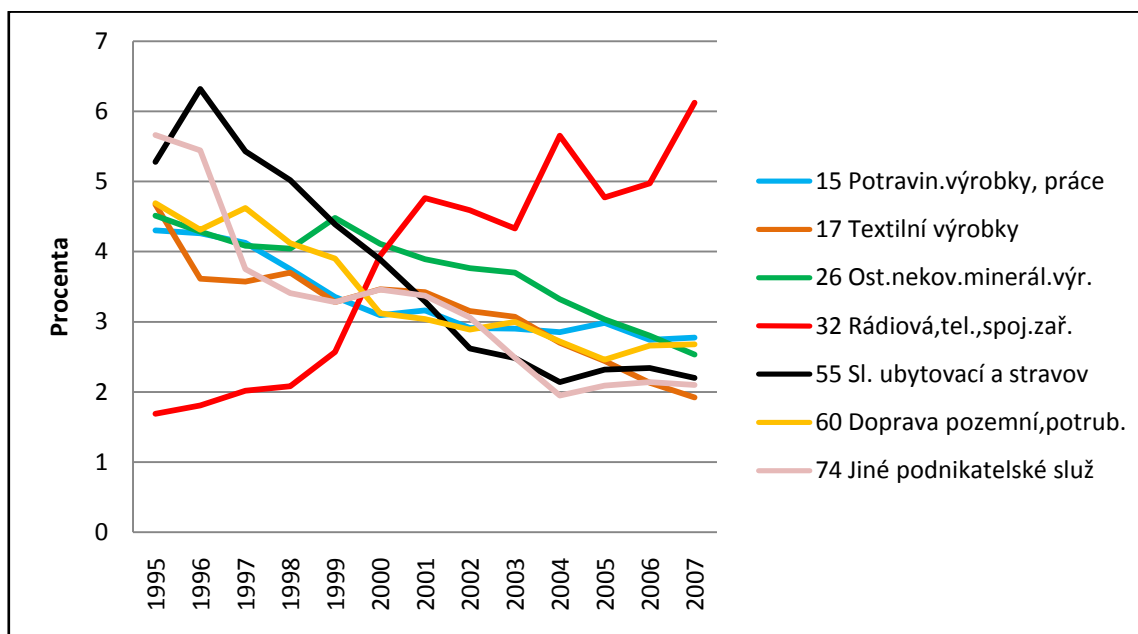
Z celkových sedmi produkcí, které jsou zde zmíněny, pouze jedna dosahuje růstu. Je to produkce s číslem 32 – Rádiová, televizní, spojová zařízení a přístroje; průmyslové služby a práce. V roce 1995 dosahuje tato produkce necelých 1,7 % podílu na celkovém vývozu a v roce 2007 je tento podíl 6,12 %.

Zbylé produkce od roku 1995-2007 klesají. Mezi tyto produkce patří:

- 15 – Potravinářské výrobky a nápoje; související práce,
- 17 – Textilie a textilní výrobky; související práce,
- 26 – Ostatní nekovové minerální výrobky a související práce,
- 55 – Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu (kromě motorových vozidel,
- 60 – Pozemní a potrubní doprava,
- 74 – Ostatní podnikatelské služby.

Lépe je tento vývoj znázorněn na grafu.

Graf 14: Podíl na celkovém vývozu v ČR během let 1995-2007; druhá část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

4.5 Zhodnocení výsledků mezispotřeby během let 1995-2007

V této části jsou shrnuty výsledky, kterých je dosaženo pomocí vzorce (11). Tato podkapitola je rozdělena na dvě části, pro větší přehlednost. První část je věnována mezispotřebě, která se během tohoto období pohybuje ve vyšších procentuálních hodnotách. Druhá část je zaměřena na produkci, kde se hodnoty pohybují v rozmezí 0-4 %. Toto rozdělení je takto stanoveno, pro větší vypovídající schopnost.

Na mezispotřebě se nejvíce podílí produkce číslo 74 – Ostatní podnikatelské služby. V roce 1995 se začíná na hodnotě 6,28 %, během 4 let se dá vypořádat růst až na 9,24 %. Po tomto nárůstu je zde pozorován mírný pokles. Další trend této produkce už je spíše kolísavý, ale neklesá už pod hodnotu 8 %.

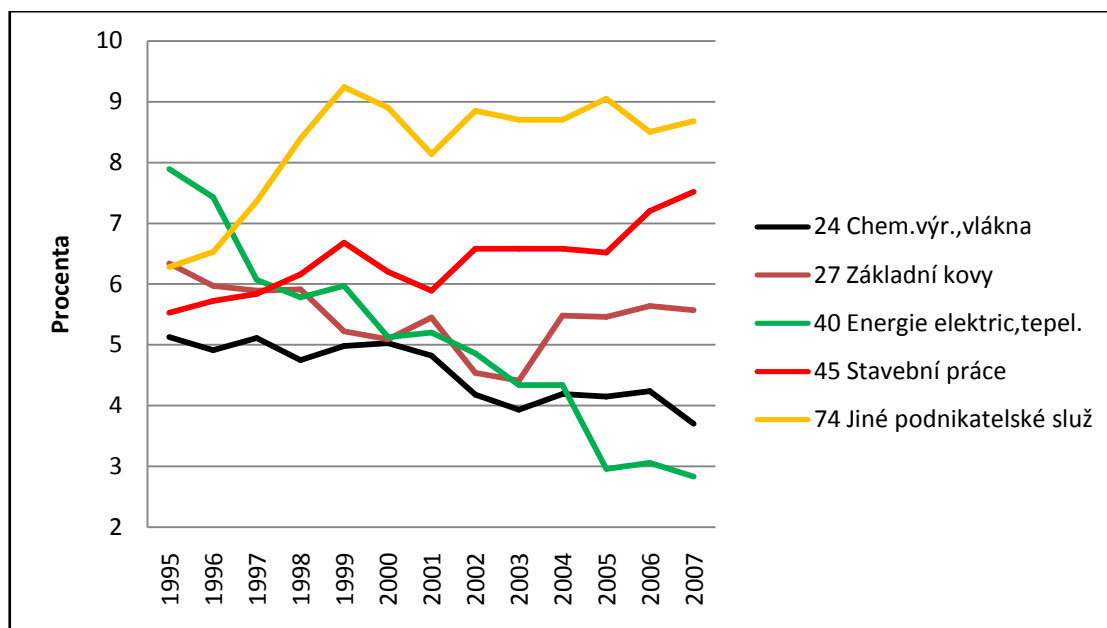
V roce 1995 má významný podíl produkce s číslem 40 – Elektřina, plyn, tepelná energie vč. Rozvodu, avšak během 12 let se propadá z hodnoty 7,89 % na 2,84 %.

Zatímco u produkce s č. 40 si lze všimnout velkého propadu, jinak tomu je u produkce s číslem 45 – Stavební práce. Během sledovaného období roste z 5,53 % na 7,52 %.

Další dvě produkce, které jsou zde uvedeny, mají kolísavý vývoj. Jedná se o produkci číslo 24 – Chemické látky, přípravky, výrobky a chemická vlákna; související práce

a s číslem 27 – Základní kovy a hutní výrobky; související práce. Lépe nám tento vývoj, ukáže následující graf.

Graf 15: Podíl na celkové mezispotřebě v ČR během let 1995-2007; první část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

Ve druhé části jsou produkce, které svým vývojem dosahují o něco málo nižších hodnot.

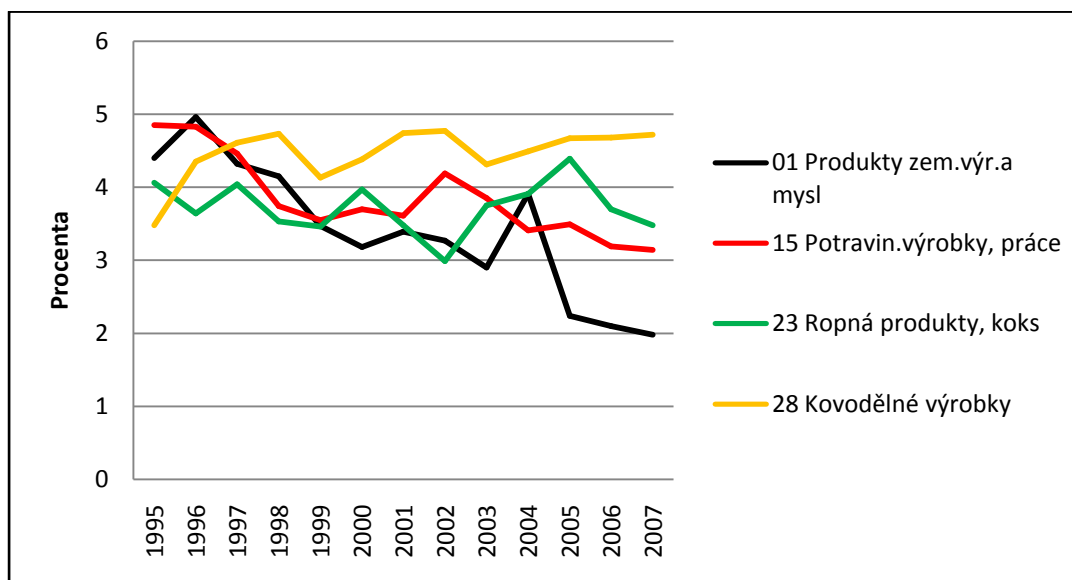
Rostoucí tendence s mírným kolísáním si lze povšimnout u produkce s číslem 28 – Kovové konstrukce a kovodělné výrobky (kromě strojů a zařízení); průmyslové služby a práce. V roce 1995 začíná na 3,48 % a v roce 2007 dosahuje hodnoty 4,72 %.

Produkce s číslem 23 – Koks, rafinérské ropné výrobky a jaderná paliva; související práce. Zde si lze povšimnout také kolísavého vývoje. Přesto, že v roce 2005 dosahuje svého maxima, tak během dvou let opět začíná klesat. Ze 4,06 % v roce 1995 je v roce 2007 dosaženo necelých 3,5 %.

Poslední dvě produkce, o kterých je zde zmíněno, jsou s číslem 15 – Potravinářské výrobky a nápoje; související práce a 01 – Produkty zemědělství a myslivosti; související práce. Obě tyto produkce spojuje výrazný pokles během sledovaného období.

Lépe je celá tato situace nastíněna v druhém grafu.

Graf 16: Podíl na celkové mezispotřebě během let 1995-2007; druhá část

Zdroj dat ČSÚ; vlastní zpracování

5 Závěr

Cílem této bakalářské práce je analyzovat ekonomickou strukturu s využitím systému národních účtů. Pro splnění tohoto cíle je postupováno v následujících krocích, které odpovídají jednotlivých kapitolám.

Ve druhé kapitole jsou definovány základní pojmy potřebné pro získání uceleného obrazu. Od stručné historie vývoje systému národních účtů následuje část věnována popisu systému národních účtů. Zde jsou popsány dva základní typy analýz a to: analýza původu a užití zboží a služeb a analýza tvorby, rozdělování a přerozdělování důchodu. Tato část volně navazuje na popis transakcí, které probíhají v rámci národního účetnictví. Tyto transakce se člení do čtyř základních skupin a to: transakce ve zboží a službách; transakce rozdělování; finanční transakce a ostatní toky. Základy strukturní analýzy jsou vymezeny v druhé části první kapitoly. Jsou zde především definovány nástroje strukturní analýzy. Poslední část je věnována odvětvové klasifikaci ekonomických činností a klasifikaci ekonomických činností.

Ve třetí kapitole jsou vytvořeny nástroje pro analýzu ekonomické struktury. Na začátku jsou definovány tabulky dodávek a užití, které jsou po celou práci jediným zdrojem dat. Po této části následuje definování jednotlivých analýz, kterým se tato práce věnuje. Tato práce se zabývá analýzami: analýza výdajů na konečnou spotřebu: domácností a vládních a neziskových organizací; analýza hrubé tvorby fixního kapitálu; analýza dovozu; analýza vývozu a analýza mezispotřeby. U každé analýzy jsou popsány jednotlivé vzorce, použité na strukturním modelu.

Třetí kapitola je zaměřena už na samotnou deskripci výsledků. Každou část uzavírá graf. V těchto grafech jsou znázorněny trendy během let 1995-2007.

Mezi hlavní poznatky o ekonomické struktuře, které vyplývají z této práce, patří především vývoj jednotlivých produkcí, dle klasifikace SKP. Jak se lze dočíst ve čtvrté kapitole, je zde mnoho produkcí, u kterých se tento vývoj pohybuje jen velmi nepatrně, jsou zde ale také produkce, u kterých se vývoj pohybuje skokově. Další poznatek plynoucí z této práce je jen, že informace obsažené v této práci dopomáhají k utvoření uceleného obrazu národního hospodářství České republiky během let 1995-2007.

Nyní zde uvedu pár významných produkcí, z jednotlivých analýz, které jsou svým vývojem důležité. U analýzy podílu výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému konečnému užití v ČR dosahují produkce s číslem 16 – Tabákové výrobky, 66 – Pojišťovnictví a s číslem 67 – Pomocné služby v peněžnictví, největších skokových

změn. Kdy dosahují svého maxima a potom prudce začínají klesat. U podílu výdajů na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí k celkovému konečnému užití, zde dosahuje největších změn produkce s číslem 73 – Věda a výzkum. V analýze, která se zabývá hrubou tvorbou fixního kapitálu, dochází k největšímu propadu u produkce s číslem 30 – Kancelářské stoje a počítače. Analýza, která se zabývá podílem dovozu na celkových dodávkách, si povšimneme produkce s číslem 61 – Vodní doprava. U této produkce dochází během let 1995-2007 k největšímu růstu a poté co dosáhne svého maxima, začíná tato produkce klesat. U analýzy, která se zabývá podílem vývozu na celkovém konečném užití, dochází u produkce s číslem 51 – Velkoobchod a zprostředkování velkoobchodu k náhlé změně. Ze 100 % od roku 1995 do roku 2000, zde dochází v roce 2001 ke změně na 0 % a tato hodnota se drží až do roku 2007. Myslím si, tato změna je způsobena změnou metodiky. Analýza, která se zabývá podílem na celkovém vývozu, dosahuje největšího růstu oproti jiným produkcím, produkce s číslem 34 – Dvoustopá motorová vozidla. U analýzy, která se zabývá celkovou mezipotřebou, si povšimneme produkce s číslem 40 – Elektřina, plyn, tepelná energie vč. rozvodu. Tato produkce jako jediná dosahuje oproti jiným produkcím významnějším poklesem. Všechny tyto informace a mnohé další jsou uvedeny ve čtvrté kapitole.

Tato práce se zabývá výhradně procentuálním zhodnocením vývoje ekonomické struktury v České republice. Jsou zde opomíjeny všechny události a vlivy, které stojí za těmito změnami. Důvod je ten, že rozsah práce nedovoluje zabývat se touto problematikou do takové hloubky.

Na základě výše uvedeného si dovoluji tvrdit, že cíl stanovený na začátku bakalářské práce je naplněn.

Seznam použité literatury

Knižní zdroje:

1. HRONOVÁ Stanislava; HINDLS Richard. *Národní účetnictví. Koncept a analýza*. 1. vyd. Praha: C. H. Beck, 2000. 258 s. ISBN 80-7179-235-7.
2. TULEJA Pavel. *Analýza pro ekonomy*. 1. vyd. Brno: Computer Press a. s., 2007. 336 s. ISBN 978-80-251-1801-6.
3. ŘÍMÁNEK Josef; ZONKOVÁ Zdeňka; POŠTOVÁ Eva; MORAVCOVÁ Eva, HANČLOVÁ Jana. *Operační výzkum*. 1. vyd. Ostrava: Vysoká škola báňská Ostrava, 1994. 223 s. ISBN 80-7078-188-2.
4. PELZBAUEROVÁ Věra. *Základy strukturní analýzy*. 1. vyd. Praha: Vysoká škola ekonomická v Praze, 1996. 148 s. ISBN 80-7079-127-6.
5. MORAVCOVÁ Eva, BAŇAŘOVÁ Jana. *Operační výzkum*. 1. vyd. Ostrava: VŠB-Technická univerzita Ostrava, 2003. 287 s. ISBN 80-248-0365-8.

Internetové zdroje:

1. ČSÚ - sdělení o zavedení Klasifikace ekonomických činností (CZ- NACE) [on-line]. 2009 [11. února 2010]. Dostupné na internetu: <[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/sdeleni_%28cz_nace%29/\\$File/sdelen%C3%AD_CZ-NACE.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/sdeleni_%28cz_nace%29/$File/sdelen%C3%AD_CZ-NACE.pdf)>.
2. ČSÚ – metodická příručka (NACE REV. 2) [on-line]. 2009 [11. února 2010]. Dostupné na internetu: <[http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_%28cz_nace%29/\\$File/metodicka_prirucka_nace_new.pdf](http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/metodicka_prirucka_k_nace_rev_2_%28cz_nace%29/$File/metodicka_prirucka_nace_new.pdf)>.
3. ČSÚ – odvětvová klasifikace ekonomických činností [on-line]. 2009 [11. února 2010]. Dostupné na internetu: <http://www.czso.cz/csu/klasifik.nsf/i/odvetvova_klasifikace_ekonomickych_cinnosti_%28okec%29>.
4. ČSÚ – tabulky dodávek a užití [on-line]. 2009 [30. března 2010]. Dostupné na internetu: <http://apl.czso.cz/pll/rocenka/rocenkaout.dod_uziti?mylang=CZ>
5. ČSÚ – standardní klasifikace produkce [on-line]. 2009 [30. března 2010]. Dostupné na internetu: <<http://www.czso.cz/csu/2003edicniplan.nsf/p/0217-03>>.

6. ČSÚ – *historie úřadu* [on-line]. 2009 [10. dubna 2010].

Dostupné na internetu: <http://www.czso.cz/csu/redakce.nsf/i/historie_uradu.>.

Seznam grafů

Graf 1: Podíl výdajů na konečnou spotřebu domácností k celkovému konečnému užití v ČR; během let 1995-2007	34
Graf 2: Podíl výdajů na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí k celkovému konečnému užití v ČR; během let 1995-2007	36
Graf 3: Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu domácností v ČR během let 1995-2007; první část.....	38
Graf 4: Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu domácností v ČR během let 1995-2007; druhá část	39
Graf 5: Podíl na celkových výdajích na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí v ČR během let 1995-2007.....	40
Graf 6: Podíl HTFK na celkovém konečném užití v ČR během let 1995-2007	42
Graf 7: Podíl na celkové HTFK v ČR během let 1995-2007; první část	43
Graf 8: Podíl na celkové HTFK v ČR, během let 1995-2007; druhá část.....	44
Graf 9: Podíl dovozu na celkových dodávkách v ČR během let 1995-2007	46
Graf 10: Podíl na celkovém dovozu v ČR během let 1995-2007.....	47
Graf 11: Podíl vývozu na celkovém konečném užití v ČR během let 1995-2007; první část .	49
Graf 12: Podíl vývozu na celkovém konečném užití v ČR během let 1995-2007; druhá část.	50
Graf 13: Podíl na celkovém vývozu v ČR během let 1995-2007; první část.....	51
Graf 14: Podíl na celkovém vývozu v ČR během let 1995-2007; druhá část	52
Graf 15: Podíl na celkové mezispotřebě v ČR během let 1995-2007; první část	53
Graf 16: Podíl na celkové mezispotřebě během let 1995-2007; druhá část	54

Seznam zkratek

CDo = Celkový dovoz

CHTFK = Celková hrubá tvorba fixního kapitálu

CM = Celková mezispotřeba

CVNKSD = Celkové výdaje na konečnou spotřebu domácností

CZ – CPA = Klasifikace produkce, pouze pro ČR

CZ – NACE = Klasifikace ekonomických aktivit, pouze pro ČR

CV = Celkový vývoz

CVNKSVNI = Celkové výdaje na konečnou spotřebu vládních a neziskových institucí

D = Transakce rozdělování

Do = Dovoz

DoC = Dodávky celkem

ES – NACE = Klasifikace ekonomických aktivit

F = Finanční transakce

HTFK = Hrubá tvorba fixního kapitálu

K = Ostatní toky

Klasifikace SKP = Standardní klasifikace produkce

KÚC = Konečné užití celkem

M = Mezispotřeba

n = hodnota 01 – 95

OKEČ = Odvětvová klasifikace ekonomických činností

OSN = Organizace spojených národů

OSVČ = Osoba samostatně výdělečně činná

P = Transakce ve zboží a službách

PDo = Podíl na celkovém dovozu

PDCDo = Podíl dovozu na celkových dodávkách

PHTFK = Podíl na hrubé tvorbě fixního kapitálu

PHTFKCKÚ = Podíl hrubé tvorby fixního kapitálu na celkovém konečném užití

PNM = Podíl na mezispotřebě

PSAP = Průmyslové služby a práce

PV = Podíl na celkovém vývozu

PVKSDKCÚ = Podíl výdajů na konečné spotřebě domácností ku konečnému celkovému užití

PVKSVNIKCÚ = Podíl výdajů na konečné spotřebě vládních a neziskových institucí ku konečnému celkovému užití

PVKÚC = Podíl vývozu na konečném užití celkem

PCVNKSD = Podíl celkových výdajů na konečné spotřebě domácností

PCVNKSVNI = Podíl celkových výdajů na konečné spotřebě vládních a neziskových institucí

S = sektory

Standard CPA = Klasifikace produkce podle činností

Standard SNA = Standard národního účetnictví (System of national accounts)

Standard ESA = Evropský systém ekonomických účtů (European system of economic accounts)

V = Vývoz

VNKSD = Výdaje na konečnou spotřebu domácností

VNKSNI = Výdaje na konečné spotřebě vládních a neziskových institucí

Prohlášení o využití výsledků bakalářské práce

Prohlašuji, že

- jsem byla seznámena s tím, že na mou bakalářskou práci se plně vztahuje zákon č. 121/2000 Sb. – autorský zákon, zejména § 35 – užití díla v rámci občanských a náboženských obřadů, v rámci školních představení a užití díla školního a § 60 – školní dílo;
- беру на ве́доміі, že Vysoká škola báňská – Technická univerzita Ostrava (dále jen VŠB TUO) má právo nevýdělečně, ke své vnitřní potřebě, bakalářskou práci užít (§ 35 odst.3);
- souhlasím s tím, že bakalářská práce bude v elektronické podobě archivována v Ústřední knihovně VŠB-TUO a jeden výtisk bude uložen u vedoucího bakalářské práce. Souhlasím s tím, že bibliografické údaje o bakalářské práci budou zveřejněny v informačním systému VŠB-TUO;
- bylo sjednáno, že s VŠB-TUO, v případě zájmu z její strany, uzavřu licenční smlouvu s oprávněním užít dílo v rozsahu § 12 odst. 4 autorského zákona;
- bylo sjednáno, že užít své dílo bakalářskou práci, nebo poskytnout licenci k jejímu využití mohu jen se souhlasem VŠB-TUO, která je oprávněna v takovém případě ode mne požadovat přiměřený příspěvek na úhradu nákladů, které byly VŠB-TUO na vytvoření díla vynaloženy (až do jejich skutečné výše).

V Ostravě dne

.....
Michaela Richterová

Adresa trvalého pobytu studenta:

Nádražní 442, Bohumín
735 81

